وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا

کرنا

حەجێ و عومرێ

لدویڤ قورئانێ و سوننەتێ

بەرهەڤکرن

عەبدولنظمی محمد زاخولی

بسم الله الرحمن الرحيم

ناڤی پەرتوکی :

کرنا حەج و عومرێ

لدویڤ قورئانێ و سوننەتێ

بەرهەڤکرن

عمر نظمي محمد زاخولي

٠٧٥٠٤٣٦٥٨١١

سالا نڤیسینێ

١٧/رەمەزانێ/١٤٣٨-٢٠١٧

ژمارا سپاردنێ

٢٢٤٣

ماڤێ چاپکرنێ

هەر موسلمانەکێ ماڤ یێ هەی

چاپ بکەت و بلاڤ کەت

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّ الحَمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِيْنُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوْذُ بِاللهِ مِن شُرُوْرِ أَنْفُسِنَاوَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ.وَأَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلاّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيْكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ.[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ] [يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا] [يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّهَ وَقُولُوا قَوْلًاسَدِيدًايُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْلَكُم ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعْ اللّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا] أَمَّا بَعْدُ ...

فَإِنَّ أَصْدَقَ الحَدِيْثِ كِتَابُ اللهِ وَخَيْرَ الهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ) وَشَرَّ الأُمُوْرِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ وَكُلَّ ضَلالَةٍ فِي النَّارِ.

قال الله تعالى : (وَأَذِّن فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ {٢٧} لِّيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ {٢٨} ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ {٢٩})سورة الحج

دەمێ ئیبراهیم ﷺ ژ ئاڤاکرنا کەعبێ خلاس بووی ، خودێ گۆتێ : گازی بکە خەلکێ بۆ کرنا حەجێ ، ئیبراهیمی ﷺ گۆتێ : ئەی خودا دەنگێ من ناگەهیت ،ئانکو چەوا ئەز ل ڤێرێ و گازی ڤێ خەلکێ هەمیێ بکەم ئەرێ ما دێ گازییا من گەهیت ؟

خودێ تەعالا گۆتێ : گازی بکە و گەهاندن ژ نك منە ، ئیبراهیمی ﷺ گازی کر و گۆت : (ئەی گەلی خەلکێ حەج ل سەر هەوە هاتە فەرزکرن بۆ کەعبێ) بڤێ گازییا ئیبراهیمی ﷺ هەمیا گوهلێ بوو ئەوێت دناڤ بەینا عەرد و ئەسمانا ندا .

ئەوا نوکە ئەم دبینن خەلك دبێژن :(لبيك اللهم لبيك)ژ سەرێ دونیایێ و دوماهیکا دونیایێ قەستا حەجێ دکەن ئەها ئەڤە ئەو گازییە . ژێدەر تفسير الطبري

نڤیسین
عەمر نظمی محمد زاخولی
١٧/ رەمەزانی/ ١٤٣٨

خێرا حەجێ و عومرێ

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((تَابِعُوا بَيْنَ الحَجِّ وَالعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الفَقْرَ وَالذُنُوبَ كَمَا يَنْفِي الكِيرُ خَبَثَ الحَدِيدِ - دیقچوونێ بکەن دناڤ بەینا حەجێ و عومرێدا (هوین بەردەوام بکەن) ، چونکی ئەو هەردووك فەقیریێ و گوننەهان را دکەن و ناهێلن کا چەوا کویرها ئاسنگەری پیساتیا ئاسنی رادکەتن)). أخرجه النسائي.

پێغەمبەر ﷺ دبێژت :((العُمْرَةُ إِلَى العُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهمَا وَالحَجُّ المَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الجَنَّةُ -عومرە بۆ عومرێ ژێبرنا گوننەهانە ،ئەو گوننەهێن دناڤ بەینا واندا وحەجا قەبویل کری و دروست چ خەلات نینن ئیللا بەهەشت نەبت))متفق عليه

و پێغەمبەری ﷺ دبێژت : ((مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ ،فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ - هەچییێ حەجێ بکەت ل ڤێ مالێ کۆ (کەعبەیە) و دەمێ ل حەجێ جیماعێ لگەل هەڤ ژینا خۆ نەکەت و کارێ خراب نەکەت و ژرێ نەدەرکەڤیت دێ زفرت هەروەکێ شنوی ژ دەیکا خۆ بووی - پاقژ و بێ گوننەهـ)). رواه البخاری

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((جِهَادُ الْكَبِيرِ وَالصَّغِيرِ وَالضَّعِيفِ وَالْمَرْأَةِ الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ-جیهادا دانعەمری و بچویکی و لاوازی و ژنکێ : حەج و عومرەیە))أخرجه النسائي .

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((مَا تَرْفَعُ إِبِلُ الحَاجِّ رِجْلًا، وَلَا تَضَعُ يَدًا إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً،أَوْ مَحَا عَنْهُ سَيِّئَةً، أَوْ رَفَعَهُ بِهَا دَرَجَةً- نینە حێشترا حەججاجی پێیەکێ راکەت و نینە دەستەکێ دەینت ئیللا خودێ دێ بۆ وی پێ خێرەکێ نقیست یان دێ بۆ وی گوننەهەکێ ژێ بەت یان دێ پلەیەکێ بۆ وی پێ بلند کەت))صحيح الجامع.

دەسپێك

دوعـــا دەمـــێ تۆژمـال دەردكـــەڤی

(بِسْم اللهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللهِ ولاحَوْلَ ولاقُوةَ إلاَّ بِاللهِ)

دوعا دەمێ تۆخاترا خۆژكەس وكارێن خۆبخـوازی

(أَسْتَوْدِعُكُـــمُ اللهَ، الَّذِي لَا تَضِـيعُ وَدَائِـعُـهُ)

دوعـا سـەفـەرێ وسیاربوونا تـــورمبێلـێ

(اللهُ اكْبرُ اللهُ اكْبرُ اللهُ اكْبرُ سُبْحانَ الذي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلى رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ . اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ في سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى ، ومِنَ الْعَـمَلِ مَا تَرْضَى . اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْـــوِ عَنَّا بُعْدَهُ ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِـــبُ في السَّفَرِ ، وَالْخَلِيفَةُ في الأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ ، وَكَآبةِ الْمَنْظَرِ ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ في الْـمالِ وَالأَهلِ)

دوعا دەمێ تۆدچییە دناڤگوندەكێ دا یان باژێرە كـێ دا

(اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلَلْنَ ، وَرَبَّ الأَرَضِينِ السَّبْعِ وَمَا أَقْلَلْنَ ، وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَـــا أَضْلَلْنَ ، وَرَبَّ الـــرِّيَاحِ وَمَـــا ذَرَيْنَ ، فَـإِنَّا نَسْأَلُكَ خَيْرَ هَـــذِهِ الْقَرْيَةِ وَخَـــيْرَ أَهْـــلِـــهَا ، وَنَـــعُـــوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ أَهْلِهَا وَشَـــرِّ مَا فِيهَا)

حەج و عـــــومرە پێك دئێت ژ ســێ تشتان

١	٢	٣
أركان الحج و العمرة	واجبات الحج والعمرة	سنن الحج و العمرة
ستوينێن	پێدڤيێن	سوننەتێن
حەجێ و عومرێ	حەجێ و عومرێ	حەجێ و عومرێ

حوكمێ ڤان هەرسێ تشتان

١ هەچيێ ستوينەكێ (ئەركانەكێ) بهێلت حەج و عومرا وى نەدروستە و بەتالە.

٢ هەچيێ پێدڤييەكێ (واجبەكێ) بهێلت حەج و عومرا وى دروستە بەلێ دى فيديەكێ دت[١].

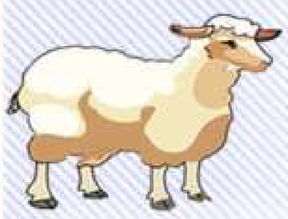

٣ هەچيێ سوننەتەكێ بهێلت و نەكەت حەج و عومرا وى دروستە و چ تشت ل سەر نينە.

[١] بەرێخو بدە لاپەرێ (٤٤) تێدا يێ هاتى ديار كرن كا فيديە چييە.

أركـان الحج - ستوينيێن حەجێ

١. ئنیەت ئینان کـــۆکرنا ئیـــــحرامانە
٢. راوەســـــتـــــــان ل عـــەرەفـێ
٣. طـــــــــەوافا (ئـیـــفـــــازێ)
٤. سەعی کرن دناڤ بەینا صەفا و مەروایێ

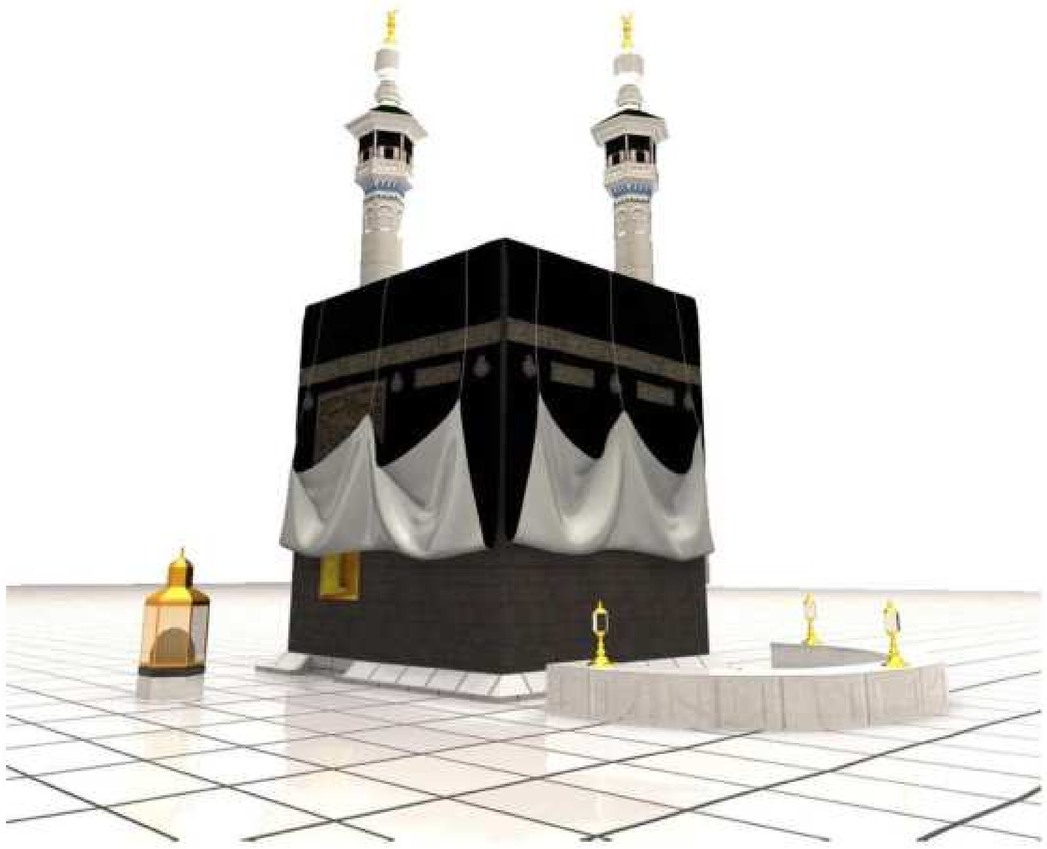

واجبات الحج - پێدڤیـــیێن حەجێ

١. گرێـــــدانا ئیحرامان ژ میقاتێ
٢. راوەستانا عەرەفێ هەتا رۆژ بچیت خار
٣. مـــــانا ل مـــــوزدەلیـــــفێ
٤. مانا ل مینایێ روژێن تـــەشریقێ
٥. هاڤێتنا بەرکان بۆ هەرسێ جەمەراتان
٦. دانا پـــەزی (هەدییێ) بۆ وان کەسێن حەجا وان (الـتـــمتع) یـــان (قـــیـــران) .
٧. تراشین یان کـورتکرنا پرچـــێ
٨. طـــــــەوافا خـاترخاستنێ

ارکان العمرة و واجبات العمرة

أركان العمرة - ستوينيێن عومرێ

١. لبەرخـــۆکـــرنا ئیحرامان
٢. طـــــــەوافا لدورکەعبێ
٣. هاتن و چوونا صەفا و مەروایێ

واجبات العمرة - پێدڤیێن عومرێ

١. گرێدانا ئیحرامان ژ میقاتێ
٢. قوساندن و کورت کرنا پرچـــێ

حــــەج دئێتە کرن ب سێ رێکان

١ التّمَتُع : کــرنا عومرێ و پــاشی حـــــەجێ

(التمتع) : ئەوە دێ عومرا خۆ ل دەسپێکێ کەی و ل میقاتێ دێ ئیحرامان گرێدی بۆکرنا عومرێ و دێ بێژی : (لبيك اللّٰهُمَّ عُمْرَةً) ،و ل دەمێ تۆدگەهیە مەککەهێ دێ عومرا خۆ بدروستی کەی،ول دەمێ تۆ خلاس بووی ژ کرنا عومرێ دێ ژ بن ئیحرامان دەرکەڤی و پاشی دەمێ دبیتە (٨ هەیڤا زی لحیجێ) دێ ئیحرامەك دی گرێدەی ل مەککەهـــــــێ بۆکرنا حەجێ دێ بێژی :(لبَيَك اللّٰهُمَّ حجاً)و دێ دەست بکرنا حەجێ کەی و ئەڤە دبێژنێ(تمتع) و یێ (تمتع)ـێ بکەت(پەزەك)یێ ل سەر دێ ل رۆژا چەژنێ دەت یان ل رۆژێن تەشریقێ. ئەگەر پەز بدەست نەکەت دێ(١٠ رۆژیان گریت ٣ رۆژی ل حەجێ و ٧ رۆژی ل مالـــێ) .

٢ الـــــــقِران : کــرنا عومرێ و حــەجــێ پــێکــڤــە

(قیران) :کرنا حەجێ و عومرێ پێك ڤەیە ئانکو بۆ هەر دووکان دێ ئێك ئیحرامێ گرێدەی و ل دەمێ کرنا ئیحرامان ل میقاتێ دێ بێژی : (لبيك اللّٰهُمَّ حجة و عمرة) ،ول دەمـێ تۆ دگەهیە مەککەهێ سوننەتە تۆطەوافێ بکەی و دبێژنە وێ طەوافێ :(طواف القدوم)و تۆ دشێ بچی (السعي)یێ ژێ بکەی دناڤبەینا صەفایێ و مەروایێدا پێش سەعیا حەجێ ڤە ، و پشتی ڤێ طەوافێ تۆئیحرامان نائێخێ بەلـێ تۆدێ هەر دبن ئیحرامان دابـــــێ .
و یێ (قیرانێ)بکەت (پەزەك)یێ ل سەر دێ ل رۆژا چەژنێ دەت یان ل رۆژێن تەشریقێ. هەکەر پەز بدەست نەکەت دێ (١٠ رۆژیان گریت ٣ رۆژی ل حەجێ و ٧ رۆژی ل مالـــــێ) .

٣ الإفـــــراد : کــرنا حەجـــێ بتنێ بێ عـــــــومرە

(إفراد) : کرنا حەجێ بتنێ یە بێ کۆتۆعــومرێ بکەی ول دەمێ تۆ دگـــــەهییە جهێ ئیحرامان کۆ میقاتە دێ بێژی : (لبَيَك اللّٰهُمَّ حجاً) ،و ل دەمـــێ تۆ دگەهیە مەکـــکەهێ سوننەتە تۆطەوافێ بکەی دبێژنە ڤێ :(طواف القدوم)و تۆدشی بچی (السعي)یێ ژێ بکەی دناڤبەینا صەفایێ و مەروایێدا پێش سەعیا حەجێ ڤە بەلـێ پشتی ڤێ طەوافێ تۆدێ هەر دبن ئیحرامان دابی .و یـــێ (ئیفرادێ)بکەت چ (پەز)ل سـەر نینە.

حەجا ژهەمیا بخێرتر حەجا (التّمتع)ـێ یە

حەجا (التمتع) : ئەمرێ پێغەمبەری یە ﷺ و خێرا وێ مەزنتـــرە ژیێن دی . دەسپـــێکـێ دێ عـــــومرا خۆکەی و پاشی دێ دەست بکرنا حـــــــەجێ کەێ ، ڤێجا برایـێ هێژا و خۆشکا هێژا تۆ حەجا (التمتع) هەلبژێرە و ژدەســـت خۆنەکە .

رۆژ	حەجـــا (التمتع) کرنا عومرێ و پاشی حەجێ	حەجـا (القـــران) کرنا عومرێ و حەجێ پێکڤە	حەجـــا (الإفراد) کرنا حـــــەجـێ بتنێ
ژبەری رۆژا ٨ هەیڤا زولحیجێ	١- گرێدانا ئیحرامان بـۆکرنا عومرێ ل جهـێ میقاتێ. ٢- طەوافا ل دورکەعبێ بـۆ عومرێ. ٣- هاتن و چوونا دناڤبەینا صەفایێ و مەروایێ بۆ عومرێ . ٤- تراشین یان کورت کرنا پرچـــێ . ٥- ژبـــــەر خۆکرنا ئیحرامان.	١- گرێدانا ئیحرامان بـۆکـرنا عومرێ و حەجـێ پێکڤە ل جـــهـێ میقاتێ. ٢- طەوافا (القدوم) ل دورکـــەعبێ . ٣- هاتن و چوونا دناڤبەیـنا صەفایێ و مەروایێ بۆ حەجـــێ . ٤- ٥- مـانـــــا دبن دئیـحرامان دا .	١- گرێدانا ئیحرامان بـۆکرنا حەجـێ بتنێ ل جـــهـێ میقاتێ. ٢- طەوافا (القدوم) ل دورکـــەعبێ ٣- هاتن و چوونا دناڤبەینا صەفایێ و مەروایێ بۆ حەجـــێ . ٤- ٥- مـــانـــــا دبن دئیحرامـــان دا .
رۆژا ٨ ی لحیجێ	٦- کرنا ئیحرامـێ بۆکرنا حەجێ. ٧- چوون بۆ مینایێ و مانا ل وێرێ.	٦- ٧- چوون بۆ مینایێ و مانا ل وێرێ.	٦- ٧- چوون بۆ مینایێ و مانا ل وێرێ.
رۆژا ٩ ی لحیجێ	٨-چوون بۆ چیایێ عەرەفێ و راوەستان ل چیایێ عەرەفێ . ٩- پشتی عەرەفێ چوون بۆ موزدەلیفێ و مانا ل موزدەلیفـێ.	٨-چوون بۆ چیایێ عەرەفێ و راوەستان ل چیایێ عەرەفـێ . ٩- پشتی عەرەفێ چوون بۆ موزدەلیفێ و مانا ل موزدەلیفـێ.	٨-چوون بۆ چیایێ عەرەفێ و راوەستان ل چیایێ عەرەفـێ . ٩- پشتی عەرەفێ چوون بۆ موزدەلیفێ و مانا ل موزدەلیفـێ.
رۆژا ١٠ ی لحیجێ رۆژا جەژنـێ و تەشریقـێ ١١، ١٢، ١٣	١٠- ژمـــــوزدەلیفـێ بۆ مینایێ . ١١-هاڤێتنا ٧ بەرکان - جمرة العقبة ١٢-دانـــا پـــەزی (هەدییێ). ١٣- تراشین یان کـورت کرنا پرچێ. ١٤- طـــــەوافـــا ئیفازێ . ١٥- کـــــرنا سەعـــیـــــێ بۆ حەجـــێ. ١٦- زڤرین بۆ مینایێ و مـان ل وێری سـێ رۆژ و سـێ شەڤان . ١٧-هاڤێتنا (٦٣)بەرکان بۆهەرسێ جەمەراتا ل رۆژێن تەشـــریقـێ . ١٨-دوماهیك (طواف الـــــوداع).	١٠- ژمـــــوزدەلیفـێ بۆ مـــینایێ . ١١-هاڤێتنا ٧ بەرکان -جمرة العقبة. ١٢-دانـــا پـــەزی (هـــەدییێ). ١٣- تراشین یان کورت کـــرنا پرچێ. ١٤- طـــــەوافـــا ئیفازێ . ١٥-کرنا سەعـــیـــێ (بۆکەسێ لدەستپێکێ سەعی نەکری ، ئەگەرکربیت ئەو ناکەت). ١٦- زڤرین بۆ مینایێ و مـــان ل وێری سـێ رۆژ و سـێ شەڤان . ١٧-هاڤێتنا (٦٣)بەرکان بۆهـــەرسێ جەمەراتا ل رۆژێن تەشریقـێ . ١٨-دوماهیك (طـــواف الـــوداع).	١٠- ژمـــــوزدەلیفـێ بۆ مـــینایێ . ١١-هاڤێتنا ٧ بەرکان -جمرة العقبة. ١٢- ١٣- تراشین یان کورت کـــرنا پرچێ. ١٤- طـــــەوافـــا ئیفازێ . ١٥- کرنا سەعـــیـــێ(بۆکەسێ لدەستپێکێ سەعی نەکری ، ئەگەرکربیت ئەو ناکەت). ١٦- زڤرین بۆ مینایێ و مـــان ل وێری سـێ رۆژ و سـێ شەڤان . ١٧-هاڤێتنا(٦٣) بەرکان بۆهـــەرسێ جەمەراتا ل رۆژێن تەشریـــــقـێ . ١٨-دوماهیك (طـــواف الـــوداع).

دێ چەوا ئنیەتا خۆئینی بۆکرنا حەجێ و عومرێ

ئەگەر حەجا (التمتع) بیت دێ ل جهێ میقاتێ بێژی : (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمرةً) . پاشی دێ دەست بکرنا عومرا خۆکەی و (دێ نوکە نیشا تە دم کا دێ چەوا عومرێ کەی) . پشتی تۆژ عومرێ خلاس بووی دێ ل رۆژا تەرویێ کۆدبیتە (٨ زولحیجێ) دێ ئیحرامان شدینی و دێ بێژی :(لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ حَجاً) . پاشی ڤێ گوتنێ بێژە : (اللَّهُمَّ حَجَّةً لا رِيَاءَ فِيهَا وَلا سُمْعَةَ) .(صحيح سنن ابن ماجه) (٢٣٣٧) .

ئەگەر حەجاتە (قیران)بت دێ بێژی : (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمرة و حجاً) .

ئەگەر حەجاتە (ئیفراد) بت دێ بێژی : (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ حجاً) .

یێ تەمەتتوعێ بکەت:دێ ئیحرامان کەتێ ودێطەوافی و سەعیێ و پرج تراشینی کەت و دێ ئیحرامێن خۆ ئێخت و پاشی ل(٨ زولحیجێ) دآ ئیحرامەك دی کەتێ بۆ کرنا حەجێ.

یێ قیرانێ و ئیفرادێ بکەت : دێ ئیحرامان کەتێ ودێ طەوافی کەت و هەکەر بڤێت دێ سەعیێ کەت و هەکەر نەڤێت دی هێلت دوماهیکێ و (پرچا خۆ ناتراشیت و ئیحرامان نائێخت دێ ل بەر بیت هەتا حەجێ بکەت).

هەکەر تۆ عومرێ یان حەجێ پێش کەسەکێ ڤە بکەی دەمێ کرنا ئیحرامانداا دێ بێژێ : لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ (عُمرةً) یان (حَجاً) عَن (فلان -دێ ناڤێ وی یان وێ بێژێ) .

بۆ مرۆڤێ نەساخ یان ئەو کەسێ بترسیت نەشێت عومرا خۆ یان حەجا خۆ بکەت : ئەڤێن هوسا دەمێ ئیحرامان بکەنە بەرخۆ و ئنیەتا خۆ بینن ، دێ بێژن : (اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي) ،ول دەمێ ڤێ گۆتنێ بێژن و نەشێن عومرێ یان حەجێ بکەن هەما دێ ژبن ئیحرامان دەرکەڤن بێ کۆفیدیێ بدەن ، و ئەڤ دوعایە تایبەتە بۆ خودان عوزران .

کرنا عومرێ

ئەو کارێن بۆ عومرێ دئێنە ئەنجام دان

١ المیقات — جهێن گرێدانا ئیحرامان

٢ الإحرام — ئیحرام گرێدان

٣ الطواف — طەواف کرن

٤ السعي — هاتن و چوون دناڤبەینا صەفا و مەروایێ دا

٥ الحلق أو التقصير — تراشین یان کورتکرنا پرچێ

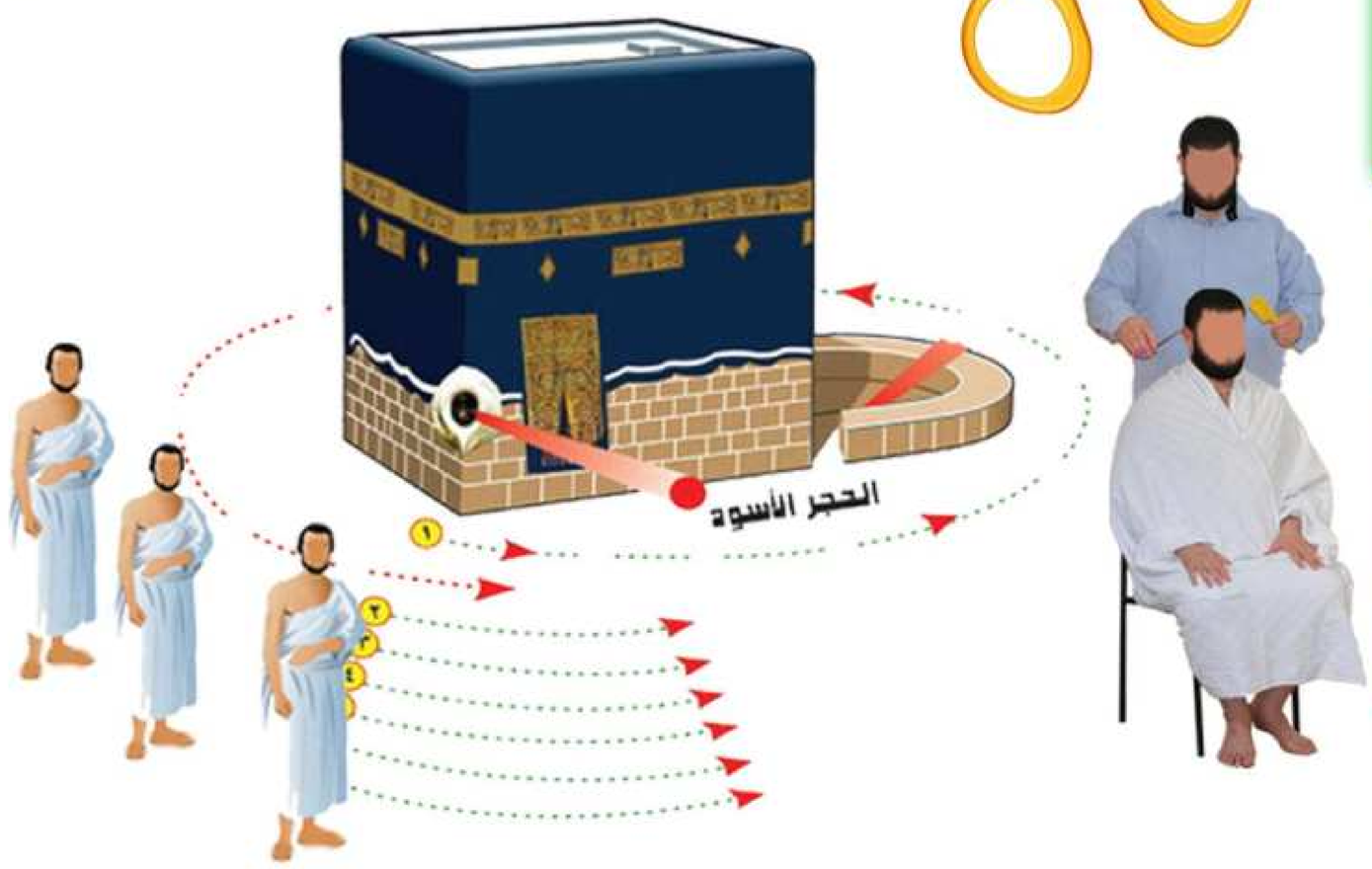

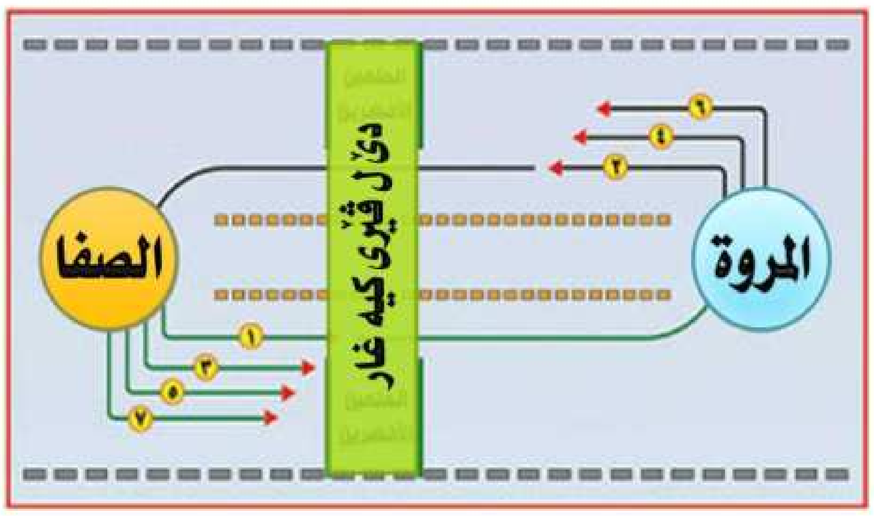

١ المـيـقـات :ئـــەو جهن يێن كۆ عومرەچی يان حەججاج ئيحرامێن خۆ لـێ گرێددەن ، ئەو ژی پێنج جـهـــن :

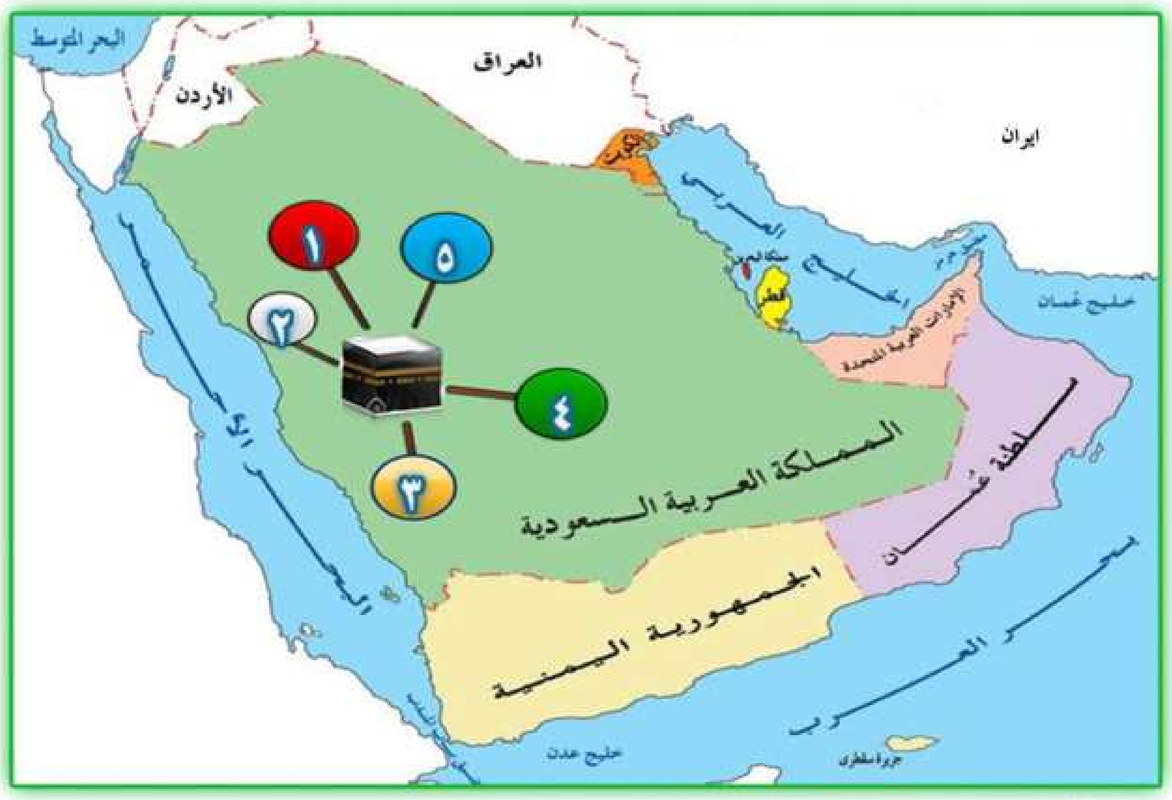

جهيـن گـرێدانا ئـيحرامان ژ ميقاتێ:

١ ذو الحُليفة : د بێژنێ (أبيار علي)جهێ گرێدانا ئيحرامانه بۆ خەلـكـێ مەديـنـێ و ئـــــــەو كـــــــەسێـــن د وێـرێ را دچـــــــن.

٢ الجُحْفَة : ميقاتا خەلـكێ شامێيە و ئەو كەسێـن د وێرێ را دچـن.

٣ يَلَمْلَم: ميقاتا خەلكێ يەمەنێ يە و ئەو كەسێن د وێرێرا دچن .

٤ قَرْن المنَازل:دبێژنێ(السيل الكبير) ميقاتا خەلكێ نەجدێ يە وئەو كەسێن دوێرێ را دچن.

٥ ذَاتُ عِرْق :د بێژنێ(الضريبة) ميقاتا خەلكێ عێراقێيە و ئەو كەسێن د وێرێ را دچن.

وسوننەتە مروۆڤ نڤێژێ ل (ذو الحليفة) بكەت ، چونكی پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتٍ مِنْ رَبِّي ، فَقَالَ : صَلِّ فِي هَذَا الْوَادِي الْمُبَارَكِ - ئەڤشەڤە هنارتيەك ژ نك خودايێ من هات وگۆت : نڤێژێ ل ڤێ نهالا پيرۆز بكە)) رواه البخاري و مسلم

عەبدوللاهێ كورێ عومەری رضي الله عنه دبێژت :(پێغەمبەری ﷺ دوو ركاعەت ل ذو الحليفة كرن) رواه مسلم

سوننەتێن ژ بەری گرێدانا ئیحرامان

دەمێ تۆبگەهییە جهێ گرێدانا ئیحرامان سوننەتە ڤـــان کارا بکەی ئەگەر تۆنەکەی ژی چ گوننەهـل سەرتە نینە :

- سەرشویشتن بـــۆژنکـــا وزەلامـان.
- ل خـــــۆدانـــــا کریـــما جسمی
- ل خۆکرنا بهێن خۆشیێ بۆزەلاما بتـنێ.
- تراشینا سمبێلا و قوساندنا نینوکـــــان
- چێکرنا مییێت بن کەفشا و مییێت بـــن زکا.

تێبینی : ئەو ژنکێن کەتینە د عادێ دا (حەیضی) ئەو دێ ل دەمـــێ جهێ کـرنا ئیحرامان سەرێ خۆشۆن و دێ ئنیەتا خۆ ئینن بۆکرنا عومرێ، ول دەمێ ئینەتا خۆدئینن ئەو دێ دبن ئیحرامان دا بن بەلـێ طەوافـــــێ ناکەن حەتا پاقژبن، و دەمێ پاقژ دبن ئەو دێ سەرێ خۆشـــۆن ل وی جهێ ئەوێ لـــێ ئاکنجی و دێ دەست ب کرنا عـــومراخـۆکەن ،

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((الْحَائِضُ وَالنُّفَسَاءُ إِذَا أَتَتَا عَلَى الْوَقْتِ (أَيْ : الْمِيقَات) تَغْتَسِلانِ وَتُحْرِمَانِ وَتَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْت))رَوَاهُ أَبُو دَاوُد وصححه الألباني

((ژنا د حەیزێ[1] و نیفاسێ[2] دا ئەگەر هاتنە جهێ گرێدانا ئیحرامان دێ سەرێ خۆشون و ئیحرامان گرێدەن و دێ هەمی دروشمە و عیبادەتێن حەج و عـومرێ کەن بتنێ طەواف تـــێ نەبت)) .

[1] حەیز : ئەوە دەمێ ژن دخوینا بێ نقێژییادا یا هەیڤانە ، [2] نـــــیفاس : ئەوە دەمێ ژن د چلکان دا خوینا بچویکبوونێ.

دەمێ تۆ ئیحرامان بکەیە بەرخۆ

٢ الإحـــرام :ئەوجلکن یێن کۆ مرۆڤ پێ دچیتە دناڤ عومرێ دا ،

ئیحرام بۆزەلامان : پێك دئێت ژ دوو پارچێن قوماشی و سوننەتە سپی بن ، و ئەڤ دوو پارچـــێن قوماشی دبێژنێ : (إزار و رداء) ، (إزار) پارچا بنی یە ، (رداء)پارچێ سەری یە دڤێت ئەڤ دوو پارچێت قوماشی نەهادبنە دورین، و نابت بهێن خۆشی لێ بێتە کرن و نا بت چ جلـــك یان فانێلە دبن ئیحرامان دا بن. ل گەل ڤان ئێحرامان نعالێ بکە بەرخۆ ، وەکێ وینێ(١)

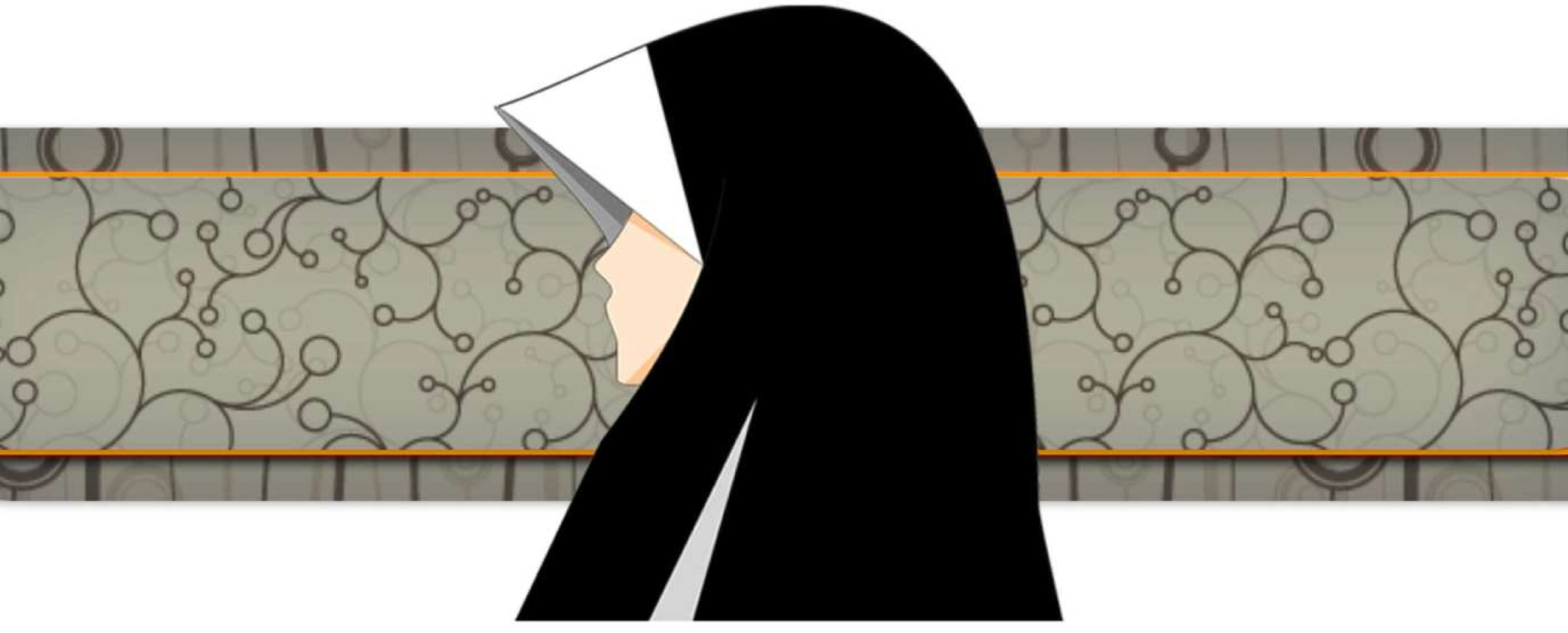

ئیحرام بۆژنکان : دێ ب جلکێ خۆیێت ئاسایی ڤە بن چ جلك بت بەلێ دڤێت ئەو جلکە لەشی هەمیێ ڤەشێرت و نابت جلکێ ژنێ طەنگ وتەنك بت ،یان یێ زەلاما بت یان گەلەك خەمل و جـــوانی تێدا بـــت.

دەمێ تە ئیحرامێن خۆ کرنە بەرخۆ

دەست ب دانا (تەلبیان)بکە و بێژە : ((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لا شَرِيكَ لَكَ))

یان بێژە :((لَبَّيْكَ إِلَهَ الحَقِّ)) ،

وەختێ دانا تەلبیان دەست پێ دکەت پشتی گرێدانا ئیحرامان حەتا تۆ نێزیکی سنورێت کەعبێ دبی ، و دانا تەلبییان سوننەتە و خێرا وێ گەلەکە ،

زەلام دێ دەنگێ خۆ بلند کەن بدانا تەلبیان ،

و ژنەك دێ دەنگێ خۆ نزم کەن ،

پێغەمبەر ﷺ دبێژیت : (أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَمَرَنِي أَنْ آمُرَ أَصْحَابِي وَمَنْ مَعِي أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّلْبِيَةِ- جبریل هات نك من و فەرمان لمن کر ئەز فەرمانێ ل هەڤالێن خۆ بکەم دەنگێ خۆ بلند بکەن ب تەلبییان). صحيح الجامع

خێرا دانا تەلبیان

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي إِلاَّ لَبَّى مَنْ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ مِن حَجَرٍ ، أَوْ شَجَرٍ ، أَوْ مَدَرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا)) أخرجه الترمذي وابن ماجه.

نینە موسلمانەك تەلبیان بدەت ، ئیللا دێ تەلبیان دەت ژ رەخێ وی یێ راستی و یێ چەپێ ژ بەرا یان دارا یان لبنێن ئاخێ هەتا عەرد دوماهیك دئێت ژ ڤێرێ و ڤێرێ ، ئانکو ژ روژهەلاتێ و ژ روژئاڤایێ ،

رامانا ڤێ حەدیسێ ئەوە کو ئەو بەرو دارو ئاخ هەتا عەرد هەمی دێ شەهدەکییێ بو وی دەن ل روژا قیامەتێ .

ئەو تشتێن دبن ئیحرامان دا دروست

کرنا سەعەتێ. کـــــــرنا بەرچافکا. کـرنا شـمکێ (نـــعال).

کرنا قـایشێ وکـــەمەرێ. کرنا کوستیرکێ و بـــازنکا.

سیاربوونا ئوتـومـــبیـلـــێ. کوشتنا وان گیانەوەرێت دبێژنێ: (فَـــوَاسِق).

راکرنا سێـــــــهـــــوانێ. سیاربوونا عەرەبانا یێ نەخۆشبیت یان نەشیت.

کـرنا ئامـــوژگـــــاریـێ. خـــارن و ڤـەخـــارن و خـــارنا دەرمانان.

کـــرنا سـەماعا گـــــوها. بۆ ژنکا بتنێ دروستە گورا یان خوفکا بکـەتێ.

بریـــنـــا خودەرمـــــــان بـــــکەت و بپێـچیت ئەگـــەر بـــریندار بوو.

سەرشویشتن (بێ بهێن خوشی)و شەهکرن و خوراندن،ئەگەر موی یان پرج ب خـــــۆ ژێ ڤەبوو یان وەریا چ نینە(بەلـێ تۆ مییا ژدل ژێ ڤەکەی ئەڤ چەندە چـــێ نا بت).

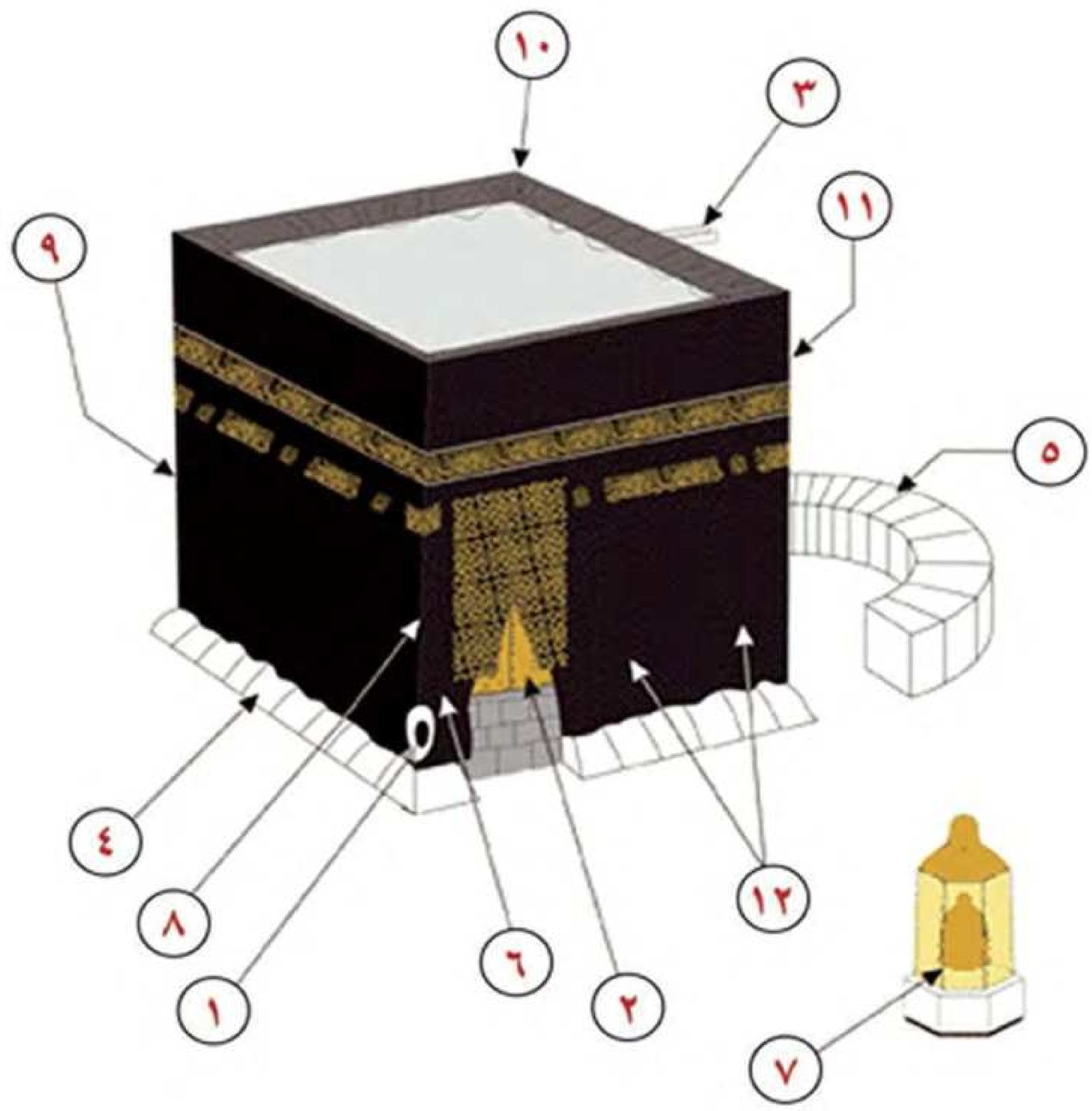

١- الحجر الأسود .
٢- باب الكعبة .
٣- الميزاب .
٤- الشاذروان .
٥- الحِجـــــر .
٦- المُلتزَم .
٧- مقام إبراهيم .
٨- ركن الحجر الأسود .
٩- الركن اليماني .
١٠- الركن الشامي .
١١- الركن العراقي .
١٢- كسوة الكعبة .

ئەو تشتێن حەرام دبن گرێدانا ئیحرامان ڤە

- نا چێبیت تراشین و ژێڤەکرنا مییا و پیرتێ لەشی، ئەگەر بخۆ ژێ ڤەبوویان وەریاچ نینە.
- نا چێبیت ژێڤەکرنا نینوکا. نا چێبیت ژێڤەکرن و برینا داروباری و کەسکاتیێ.
- نا چێبیت ل خۆکرنا بهێن خوشیێ و گولاڤا، بەلێ ئەگەر ژ بەری گرێدانا ئیحرامان بیت دروستە.
- نا چێبیت نێچیرا گیانەوەری (یێ نێچیرێ بکەت فیدیا وی ئەوە دێ ئێکە وەکی وێ دت یان تەمەت بهایێ وێ).
- نا چێبیت مرۆڤ بچیتە نڤینا ژنا خۆ بئنیەتا جیماعێ (هشیاری جیماعێ بە مەزنترین تشتە ل بن ئیحرامان).
- نا چێبیت مرۆڤ ژنەکێ بخۆ بخوازیت یان هاریکاریا هندێ بکەت. (ئەڤە چ فیدیە بۆ نینە).
- نا چێبیت چ ژن بیت یان زەلام بیت دەست گورکا بکەتە دەستێ خۆ.
- نا چێبیت ژن نیقابێ بکەتە بەرخۆ، ئەگەر بی جهێ فیتنێ بلا خۆ ستار بکەت دروستە خێلیێ بکەتێ.
- نا چێبیت بۆ زەلامی دەرسوك یان کومك یان کولاڤی بکەتە سەرێ خۆ.
- نا چێبیت بۆ زەلامی بتنێ جلکێن دری بکەتە بەر خۆ وەکی: (قمیص و شەلوال و فانێلە و.....).
- نا چێبیت بۆ زەلامێ بتنێ گورا بکەتێ، ئەگەر نعال بدەست نەکەت بلا خوفکێ بکەتێ بەلێ بلا ئەڤ خوفکە دبن گوزەکێدا بن.

ئەگەر مروڤی تشتەك ژڤان ژ بیر کر بت یان خەلەت کر یان ژ بیرا وی چوو چ ل سەر نینە. چونکی خودێ تەعالا دبێژت: ((وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ)) الاحزاب /٥

ئەگەر تە تشتەك ژ ڤان ژدل کر و تۆ بزانی ئەڤە حەرامن دبن ئیحرامان ڤە بەلێ تە کر تۆ دێ فیدیێ دی و فیدیە ئەڤە نە: گرتنا سێ رۆژییان یان دانا خارنێ بۆ (٦ فەقیران) یان دانا پەزەکێ

خودێ تەعالا دبێژیت:

((فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ)) البقرة ١٦٩

دەمێ تۆ دچییە د (مەککەهێ) دا

دەمێ تۆدچییە د(مەکـەهێ) دا سـونـنـەتە سـەرێ خۆبشۆی، ئەگەر سەرێ خۆنـەشۆی ژی چ نینە.

دەمێ تۆدچییە د (المسجد الحرام) ڤە :

١-دێ پێ راستێ هـاڤێژی ،

٢-دێ ڤێ دوعـایێ بـێـنـنژێ :

(أَعُوذُ باللهِ العَظيم وَبِوَجْهِهِ الكَرِيم وَسُلْطانِه القَديم مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيم ، بِسْمِ اللهِ وَالصَّلاةُ وَالسَّلامُ عَلى رَسولِ الله ،اللَّهُـمَّ افْتَحْ لي أَبْوابَ رَحْمَتِـكَ)).

ئەڤدوعایە بۆهەرجارەکا تۆبچییە د مزگەفتێ ڤە نە بۆجارا ئێکێ بتنێ یە .

خێرا نڤێژێ ل مسجد الحرام

ئێك نڤـێژ ل مـەکـکەهێ (الـمـسجد الحرام) ب (١٠٠,٠٠٠) سەد هزار نڤێژانە ، خێرەك گەلەك مەزنە ئەگەر تۆحساب بکەی ئێك نڤـێژ ل مەککەهێ نێزیکی پێنجی و پێنج سال و نیڤانە. پێغەمبەر ﷺ دبێژت : (فَـضْلُ الصَّلاَةِ فِي المَسْجِدِ الحَرَامِ عَلَى غَيْرِهِ مِائَةُ أَلْفِ صَلاَةٍ، وَفِي مَسْجِدِي أَلْفُ صَلاَةٍ، وَفِي مَسْجِدِ بَيْتِ المَقْدِسِ خَمْسُمِائَةِ صَلاَةٍ - نڤێژ ل مزگەفتا حرام (مسجد الحرام) زێدەترە ژ غەیری خۆ ب(١٠٠،٠٠٠)سەد هزار نڤێژا و نڤێژ ل مزگەفتامـن کۆ مەدینەیە ب(١٠٠٠)هزار نڤێژا نە و ل مزکەفتا قودسێ ب ٥٠٠ پێنج سەد نڤێژا نە).صحيح الجامع.

طەواف لدور کەعبا پیرۆز

٣ الـطـواف :ئەوە زڤرین لدور کەعبێ حەفت جاران ، ژ بەرێ رەش (الحجر الأسود) دەست پێ دکەت حەتا مرۆڤ جارەك دی بگەهیتە بەرێ رەش (الحجر الأسود) دوماهیك دئێت و دڤێت (الحجر الأسود) بکەڤیتە ملێ مرۆڤی یێ چەپێ ، وەکی وێنێ (٢)

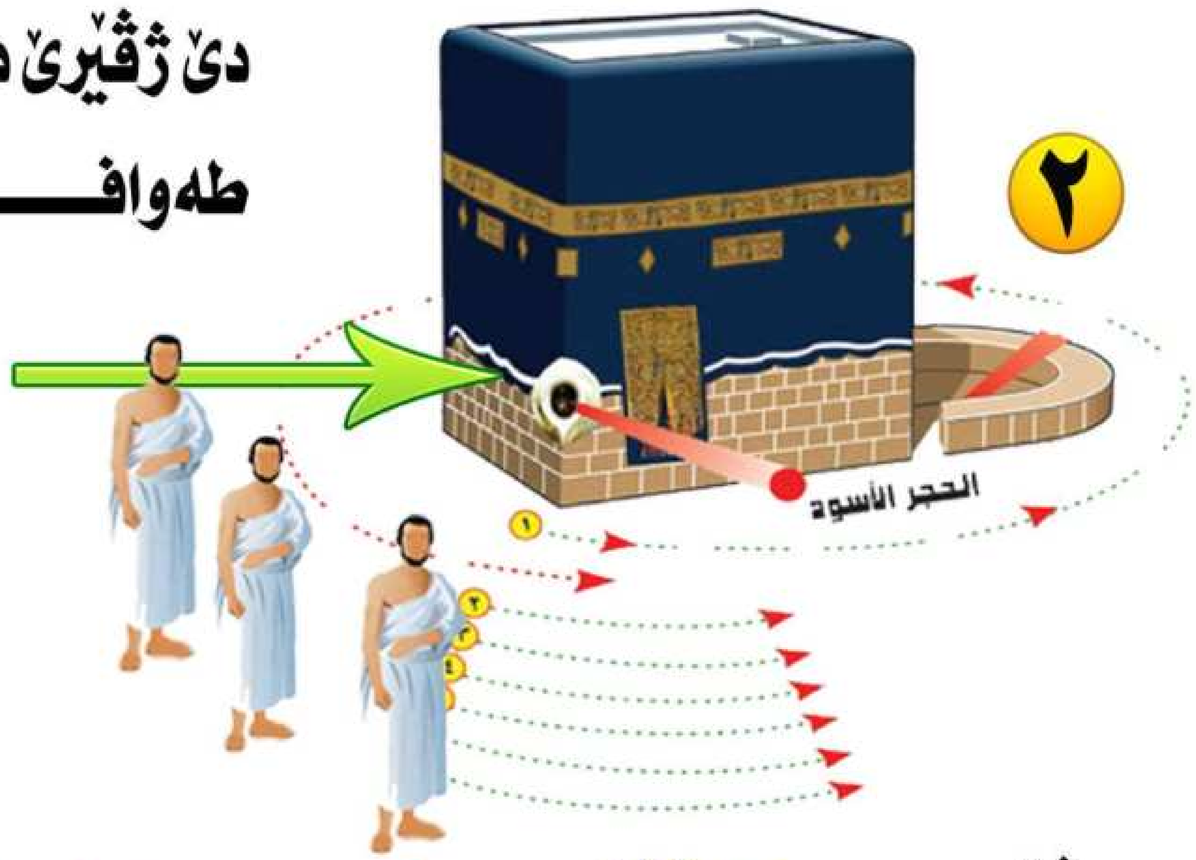

دەمێ مرۆڤ طەوافێ بکەت دڤێت ب دەستنڤێژ بیت نا چێ بت ئەو کەسێ طەوافێ بکەت بێ دەستنڤێژ بت ، هەر جارەکا دەستنڤێژا تە د طەوافێدا کەت دێ چی دەستنڤێژا خۆ گری و طەوافا خۆ تەمام کەی تۆ ناچی ژ دەسپێکێ پێڤە ، ئەگەر دەستێ زەلامی و ژنکێ ل ئێك و دوو کەت دەستنڤێژ ناکەڤیت.

پێغەمبەر ﷺ دبێژیت :((الطَّوافُ حَوْلَ الْبَيْتِ مِثلَ الصَّلاةِ إِلاَّ أَنَّكُمْ تَتَكَلَّمُونَ فِيهِ فَمَنْ تَكَلَّمَ فِيهِ فَلاَيَتَكَلَّمَنَّ إِلاَّ بِخَيْرٍ - طەوافا ل دور کەعبێ وەکی نڤێژێ یە ئەو تێ نەبیت تێدا دئاخڤن، هەچییێ د طەوافێدا باخڤت کۆ بلا نە ئاخڤت گوتنا خێرێ تێ نەبت))صحيح الترمذي

ڤێجا دەمێ تۆ باخڤی د طەوافێدا نە ئاخڤە ئیللا خێربیت وەك :(کرنا ئاموژگاریێ و بەرسڤدانا سلاڤێ و کرنا زکرێ خودێ و خاندنا قورئانێ و کرنا دوعایان کو هەر دوعایەکا هەبیت چ دوعایێت تایبەت نینن بۆ طەوافێ ، و هەر تشتەکێ بخێر بیت دروستە) .

و طەواف پەرستنەکا تایبەتە بۆ خودێ بتنێ دئێتە کرن نابیت بۆ چ تشتان بێتە کرن وەکی طەوافا ل دور مەزارا یان قەبران ئەڤە هەمی حەرامن.

طەواف لدور کەعبا پیرۆز

ل دەمێ مرۆڤ طەوافێ بکەت یا سوننەتە بۆزەلامی دەستێ خۆیێ راستێ بینیت دەر د هەرحەفت شەوطادا، وەکی وێنێ(٣)، دبێژنێ :(الإصْطباع).

(ئبن یەعلا) ژبابێ خۆڤەدگوهێزت دبێژت : (أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ طَافَ بِالبَيْتِ مُضْطَبِعًا - پێغەمبەری ﷺ طەواف ل دور کەعبێ دکر و ملێ وی یێ راستێ دەرکەتیبی) حديث حسن

سوننەتە د هەرسێ شەوطێت ئێکێ دا زەلام پچەکێ بلەز بچیت دبێژنێ :(الرمل). ئبن عومەر رضي الله عنه دبێژت : (رَمَلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ الْحَجَرِ إِلَى الْحَجَرِ ثَلاثًا، وَمَشَى أَرْبَعًا-پێغەمبەر ﷺ ب لەزدچوو ژ بەرێ رەش حەتا بەرێ رەش سێ جارا و چار جارا برێڤەچوونەکا ئاسایی دچوو). رواه مسلم

و دەمێ تۆ طەوافێ بکەی ئەگەر تە شیان هەبیت هەرە بەری ماچی بکە بێ کۆ تۆ ئەزیەتا خەلکێ بکەی ،ول دەمێ ماچی بکەی بێژە: (بسم الله ،الله اكبر) ،وەکی وێنێ (٤)، د هەرحەفت شەوطادا دروستە تۆ بەرێ رەش ماچی بکەی ئەگەر تە شیان هەبن.

بەلێ ئەگەر تە شیان نەبیت تۆ بەرێ رەش ماچی بکەی هەما دەستێ خۆ بکێ و دەستێ خۆ ماچی بکە ،وەکی وێنێ (٥) ،د هەرحەفت شەوطادا دروستە مرۆڤ دەستێ خۆ لێ بدەت. عَنْ نَافِعٍ قَالَ: (رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ يَسْتَلِمُ الحَجَرَ بِيَدِهِ، ثُمَّ قَبَّلَ يَدَهُ، وَقَالَ: مَا تَرَكْتُهُ مُنْذُ رَأَيْتُ رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم يَفْعَلُهُ). أخرجه مسلم

و ئەگەر تەشیان نەبیت تۆ دەستێ خۆ ل بەرێ رەش بدەی یان تۆ ماچی بکەی ،هەما ژ دویر ڤە دەستێ خۆ بلند بکە بەرامبەر بەرێ رەش و بێژە :(بسم الله ،الله أكبر) بەس بۆ جارا ئێکێ بتنێ بێ کۆ دەستێ خۆ ماچی بکەی، بەلێ د هەرشەش جارێن دیدا بەس دێ بێژی: (الله أكبر) و دێ دەستێ خۆ بلند کەی ،وەکی وێنێ (٦)، وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي الله عنه قَالَ: (طَافَ النَّبِيُّ ﷺ بِالبَيْتِ عَلَى بَعِيرٍ، كُلَّمَا أَتَى الرُّكْنَ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ كَانَ عِنْدَهُ وَكَبَّرَ). أخرجه البخاري

خێرا طەوافێ و بەرێ رەش

پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم دڤان حەدیساندا دبێژت :

((إِنَّ اسْتِلَامَهُمَا يَحُطُّ الْخَطَايَا)) : أي الحجر الأسود و الركن اليماني

((دەست کرنا (بەرێ رەش و روکنێ یەمانی) گوننەهان پویچ دکەن))

((مَنْ طَافَ أُسْبُوعًا يُحْصِيهِ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَ لَهُ كَعِدْلِ رَقَبَةٍ))

((هەچییێ طەوافێ حەفت جارا بکەتن بدروستی بێ کێماسی و زێدەهی و دوو رکاعەت سوننەت بکەتن خێرا وێ هەروەکی عەبدەك ئازاد کری))

((مَا رَفَعَ رَجُلٌ قَدَمًا، وَلَا وَضَعَهَا إلا كتبت لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَحُطَّ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ، وَرُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ)) . من حديث ابن عمر /مسند الامام أحمد وقال احمد شاكر اسناده صحيح

((نینە مرۆڤێ طەوافێ بکەت دەمێ پێ خۆرادکەت و دەینت ئیللا دێ بۆوی دەهـ خێر ئێنە نڤیسین و دێ بۆوی دەهـ گوننەهـ ژێ چن و دێ دەهـ پلە بۆوی ئێنە بلند کرن))

هەروەسا پێغەمبەر صلى الله عليه و سلم دبێژت : ((لَيَأْتِيَنَّ هذا الْحَجَرُ يوم الْقِيَامَةِ وَلَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا ،وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِهِ يَشْهَدُ على من يَسْتَلِمُهُ بِحَقٍّ -ئەڤ بەرێ رەش ل رۆژا قیامەتێ دێ ئێت دوو چاڤێت هەین پێ وانا دبینت و ئەزمانەك یێ هەی پێ دئاخڤیت دێ شەهدەکیێ دەت ل سەر هەرکەسێ دەستکریێ یان یێ ماچی کری ب حەقی)). صححه الألباني

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((نَزَلَ الحَجَرُ الأَسْوَدُ مِنَ الجَنَّةِ، وَهُوَ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ -بەرێ رەش یێ هاتی خارژ بەهەشتێ و ئەو سپیتر بوو ژ شیری بەلێ گوننەهێن مرۆڤان ئەو رەش کر)) صحيح الترغيب .

ئاموژگاری

پێغەمبەری ﷺ گۆتە عومەری رضي الله عنه : ((ئەی عومەر تۆ مرۆڤەکێ ب هێزی خەلکێ دەحف نەدە(بۆ بەرێ رەش) و تۆ نەخوشیێ بگەهینی مرۆڤێ لاواز ، ئەگەر تە دیت ما ڤالە هەرە بەرێ رەش وەرگرە و هەکەر تە نە دیت ڤالەیە هەما بەرێ خۆبدێ و بێژە الله اكبر)) مسند الامام أحمد (١/ ٣٢١)

ناچێبت مرۆڤ طەوافێ دناڤ (حجر اسماعیل)دا بکەت،

ناچێبت مرۆڤ خۆ ب کراسێ (کەعبێ)ڤەدەت ،یان پاتا و دەرسوکا لـێ بدەت بۆ بەرەکەت ئەڤـە چـێ نابت،یان خۆ باڤێتە مەقـامێ ئیبراهیمی و ماچـی بکەت و خۆتـێ ڤەدەت،

وسوننەتە مرۆڤد طەوافێ دا دەستێ خۆل(الرکن الیمانی)بدەت،وەکی وێنێ (٧) ، بەس بێ ماچی کرن،و هەروەسا سوننەتە مـرۆڤدناڤبەینا (الحـــجر الاســـود) و (الرکن الیـمانی) داڤێ دوعایێ بێژت:((رَبَّـنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَـسَنَةً وَفِي الآخِـرَةِ حَسَـنَةً وَقِـنَا عَـذَابَ النَّارِ)).وەکـی وێنێ (٨) ، هەروەسا یا باشتر ئەوە مرۆڤ بچیت دەستێ خۆل(مُلتَزم)ێ بدەت خۆپێ ڤە بگریـت ، و دوعا ل ویرێ بۆ خۆژ خودێ بکەت ،هەروەکی عەبدوللاهـێ کورێ عەمری رضي الله عنه سینگ و ملـێ خۆو رویـێ خۆب (مُلتَزم)ـێ ڤەنای و گۆتی : (هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَفْعَلُ- من هوسا دیت پێغەمبەری ﷺ هودکر) رواه أبو داود وابن ماجه و حسنه الألباني (مُلتَزم)دکەڤیتە دناڤبەینا (الحجرالأسود) و (باب الكعبة) دا،وەکی وێنێ (٩) ،

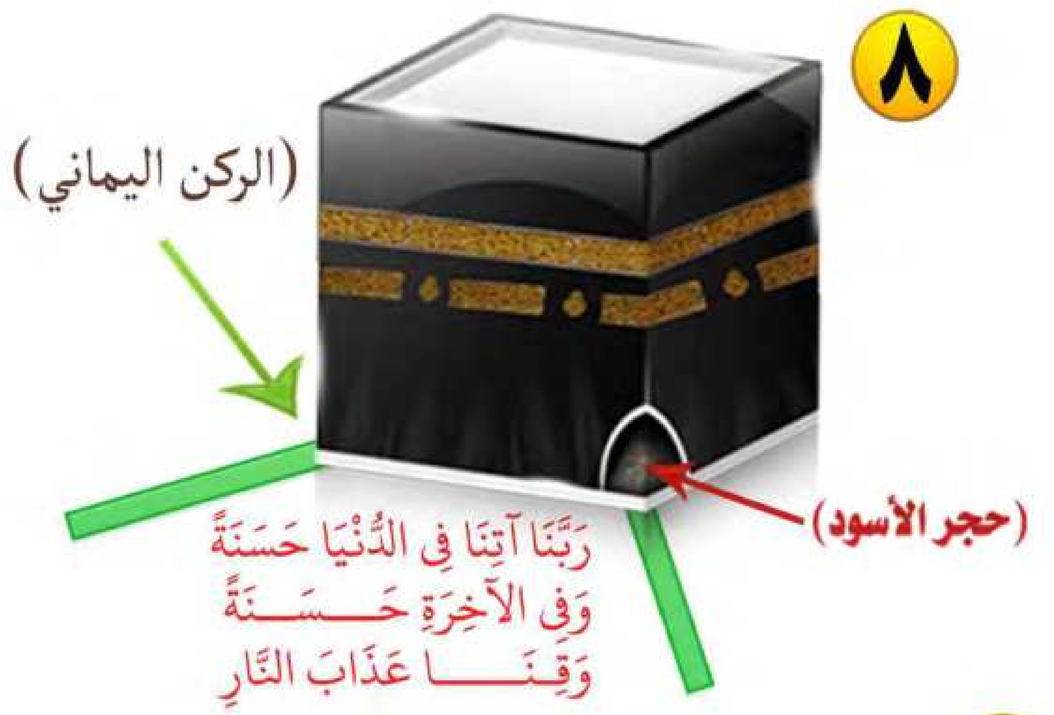

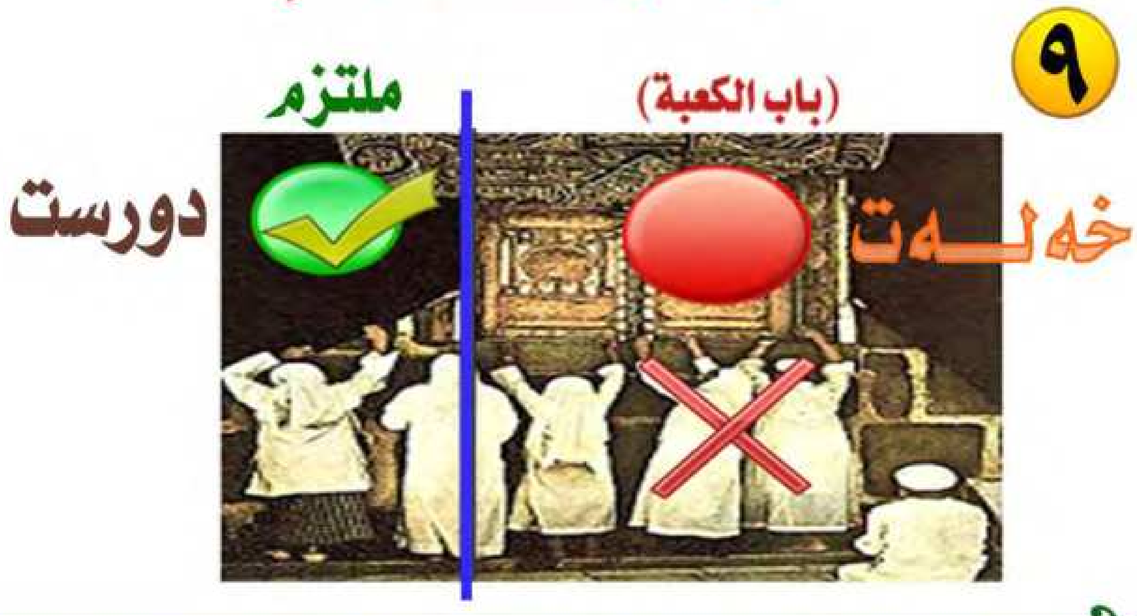

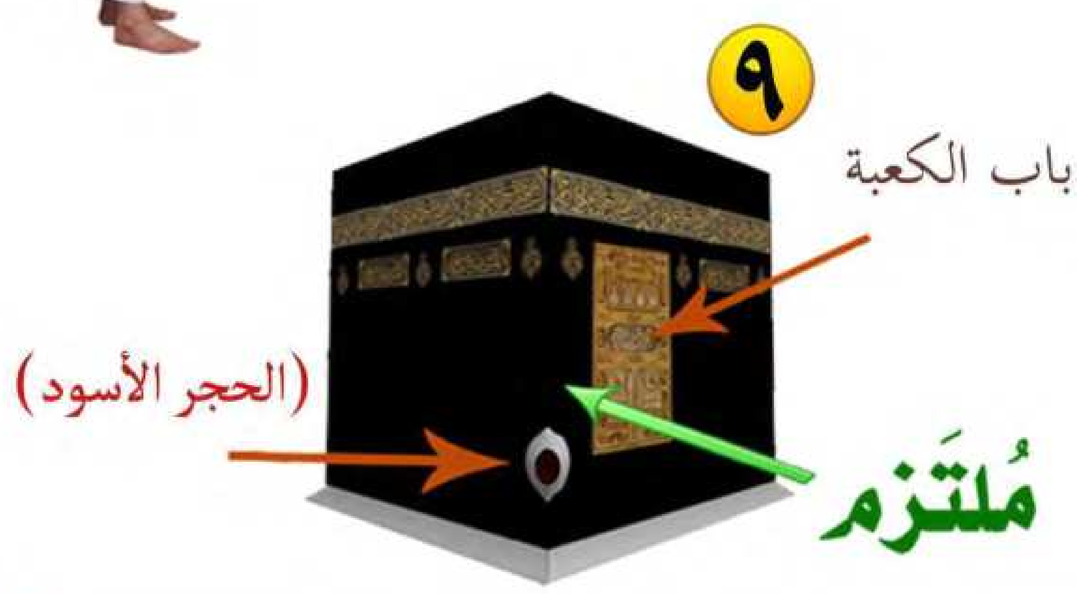

دەمێ تۆ ژطەوافێ خلاس دبی دێ ڤان کارا کەی:

١٠

١- دێ ملێ خۆیێ راستێ ڤەشێری، وەکی وینێ (١٠)،

٢-دێ چی (مەقامێ ئیبراهیمی) دێ ڤێ ئایەتێ بێژی:

(وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى)، پاشی دێ ل پشت (مەقامێ ئیبراهیمی)دوو رکاعەت سوننەت کەی، وەکی وینێ(١١)، وئەگەر تە شیان نەبیت تۆل پشت (مەقامێ ئیبراهیمی)بکەی، هەما لکیڤە بت بکە، د رکاعەتا ئێکێدا پشتی (فاتیحێ)، دێ سورەت (الکافرون، قل یأیها الکافرون)خوینی، و د رکاعەتا دووێ دا، دێ سورەت (الاخلاص، قل هو الله احد) خوینی.

١١

ول دەمێ تۆژکرنا دوو رکاعەتان خلاس دبووی، ئەگەرتە شیان هەبیت یا سوننەتە تۆ ئاڤا (زمزم)ڤەخۆی و سەرێ خۆپێ شل بکەی، پشتی تۆئاڤا (زمزم) ڤەخۆی هەرە (الحجر الأسود) ماچی بکە ئەگەرتە شیان هەبیت.

دورستە پشتی طەوافێ مرۆڤ ئاڤا(زمزم) نەڤەخۆت و (بەری) ژی ماچی نەکەت هەما بچیت (سەعیێ)بکەت

٤ السعي :ئەوە چوون وهاتن دناڤبەرا صەفایێ و مروایێ دا حەفت جاران، ژ صەفایێ دەسپێدکەت و ل مەروایێ دوماهیك دئێت

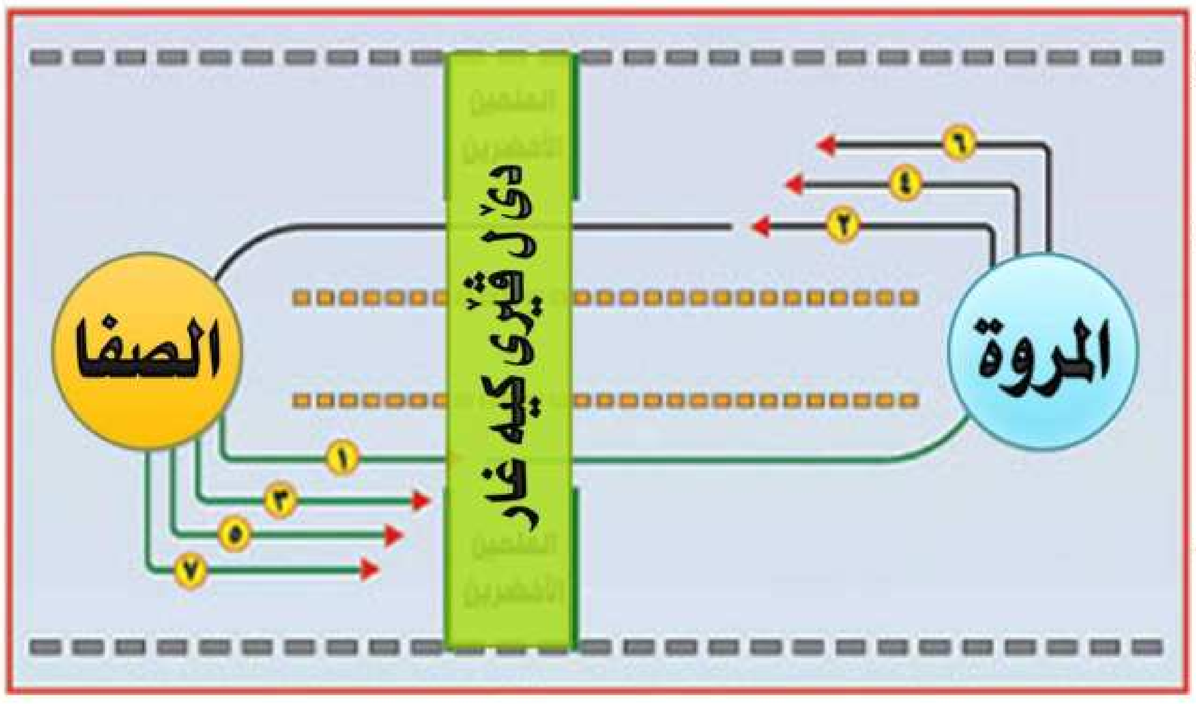

و ل دەمێ تۆ نێزیکی چیایێ صەفایێ دبی ڤێ ئایەتێ بخوینە :(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَآئِرِ اللّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ)بۆ جارا ئێکێ بتنێ ،پاشی بێژە :(نَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللّهُ بِه)بۆ جارا ئێکێ بتنێ،پاشی دێ بەرێ خۆدەیە (قیبلێ) دێ (سێ جارا) بێژی: (الله اكبر) ،بێ کۆ تۆ دەستێ خۆ بلند بکەی بۆ کەعبێ یان ئیشارەتێ بدەیێ، و (سێ جارا) ڤێ دوعایێ بێژە :(لَاإِلَهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ ، وهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ) ،ئەڤ دوعایە بۆ هەمی جارانە ، دەمێ تو ڤێ دوعایێ دبێژی بۆ خۆد ناڤبەینادا دوعا بکە ،چونکی دوعا ل ڤێرێ قەبویل دبن. و ل دەمێ تۆ دوعا بکەی دەستێت خۆ بلند بکە .

- دروستە مرۆڤێ دەستنڤێژ (سەعیێ) بکەت.
- دروستە ئەو ژنا کەتیە د حەیزێ[1] و نیفاسێدا[2] (سەعیێ) بکەت.
- دروستە یێ نەشێت یان یێ (نەخۆش) بیت سەر عەرەبانێ (سەعیێ) بکەت.

[1] حەیز : ئەوە دەمێ ژن دخوینا بێ نڤێژییادا یا هەیڤانە ، [2] نیفاس : ئەوە دەمێ ژن د چلکان دا خوینا بچویکبوونێ.

دەمێ تۆ ژ صەفایێ خلاس بووی دێ چیە چیایێ مەروایێ ،وئـــەگەر تۆگەهشتیە دناڤبەینا هەردوو ستوینێن کەسکدا ، سوننەتە بۆ زەلامان بتنێ بکەنە غاربێ زیان ،د هەر حەفت جاراندا ✔ دێ زەلام کـەنە غاردەمـــێ دگەهنە دناڤبەرا ستوینێن کەسکدا ، ⊘ نا چێبـت بو ژنکا ،

دەمێ تۆ بگەهیە چیایێ مەروایێ ،دێ بەرێ خۆدییە قیبلـێ دێ (سێ جارا) بێژی :(الله اكبر) بـێ کـۆ تۆ دەستێ خۆ بلند بکەی بۆ کەعبێ یـان ئیشارەتـێ بدەیێ ،

و دێ سێ جارا قـــێ دوعـایێ بێژی :(لَا إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْـــدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الـمُلْكُ ولَهُ الـحَمْـــــدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ، لَا إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ، أَنْـجَـزَ وَعْدَهُ ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وهَزَمَ الأَحْـــزَابَ وَحْدَهُ) ،ئەڤدوعایە بۆهـــەمـی جارانە ،
ول دەمێ تـــۆ ڤێ دوعایـــێ دبێژی بـــۆ خۆ دنـــاڤەبەینێدا دوعا بکە ،
چونکی دوعا ل ڤێرێ قەبویل دبـن ،و دەمێ تـــــۆ دوعا بکەی دەستێت خـــۆ بلند بکـــە .
ژ صەفایێ بۆ مەروایێ (شەوطەکە) ، ژ مەروایێ بۆ صەفایێ (شەوطەکە) .

خێرا هاتن و چونا صەفا و مەروایێ

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : (وَأَمَّا طَـــــوَافُكَ بِالصَّفَا وَ الْمَرْوَةَ فَكَعِتْقِ سَبْعِينَ رَقَبَةً – هندیکە طەوافا تەیە بۆ صەفا و مەروایـێ هەروەکی خێرا ئازاکرنا (٧٠) حەفتێ عەبدانە) رواه الطبراني في الكبير،والبزاروحسنه الألباني رحمه الله لغيره في صحيح الترغيب والترهيب.

دەمێ تۆ ژ سەعیێ خلاس بووی دێ چی سەرێ خۆ چێکێ

٥ الحلق أو التقصير تـــــراشین یان کورت کرن،

و ل دەمێ تۆکارێت عومرێ هەمیا ئەنجـام ددەی دێ دوماهیێ چی سەرێ خۆ تراشی یان دێ کـورت کـەی،

بۆ زەلاما : دێ سەرێ خۆ تراشن یان دێ کورت کەن، بەس تراشین (حـــویت کرن) باشتـــرە و چێتـرە.

بۆ ژنکا : طراشین نینە بە س کورت کرنە هەما دێ تەمـــەتی (نینوکا تبلا خـــــۆ) دێ ،ژهـــەر رەخـــــەکـــــێ پرچـــــێ ڤەکـەت،

دەمێ تە پرچا خۆ بری ئەڤە تە هەمی کارێن عومرێ ئەنجام دان و تۆژبن حوکمـێ ئیحرامان دا دەرکەتی و تۆزڤری وەکـــی بەرێ،

ب ڤی شێوەی (عومرە) بدوماهێك دئێت

خێرا تراشینا پرچـــــــــێ

پێغەمبەر ﷺ دبێژیت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ قَالُوا : وَلِلْمُقَصِّرِينَ ،قَالَ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُـــحَلِّقِينَ ،قَالُوا : وَلِلْمُقَصِّرِينَ ، قَالَهَا ثَلَاثًا: قَالَ : وَلِلْمُقَصِّرِينَ - یا خـــودێ تۆ گوننەهێت وان ژێ ببەی ئەوێن پرچا خۆ دطراشن ، گۆتنـــێ : بۆ ئەوێت قوسینن ژی ، گـــــــۆت : یا خودێ تـۆ گوننەهێت وان ژێ ببەی ئەوێن پرچا خۆ دطراشن ،گۆتنـێ بۆ ئەوێت قوسینن ژی ، پێغەمبەری ﷺ ســـێ جارا ئـەڤگوتنە گـــۆت : یا خودێ تۆ گوننەهێت وان ژێ ببەی ئـــــــەوێن پـــــــرچا خـــۆ دطراشن ، و پاشی گۆت : بۆ وان ژی ئـەوێن دقوسینن،) رواه البخاري و مسلم

كرنا حەجێ

ئەو كارێن بۆ حەجێ دئێنە ئەنجام دان

١ يوم التروية

١- كرنا ئيحرامان بۆكرنا حەجێ.
٢- چون بۆ مينايێ و مانا ل وێرێ.

٢ يوم العرفة

١-چوون بۆ چيايێ عەرەفێ و راوەستان ل چيايێ عەرەفێ.
٢- پشتى عەرەفێ چوون بۆ موزدەليفێ و مانا ل موزدەليفێ.

٣ يوم النحر

١- ژ موزدەليفێ بۆ مينايێ.
٢-هاڤێتنا ٧ بەركان (جمرة العقبة).
٣-دانا پەزى
٤- تراشين يان كورت كرنا پرچێ.
٥- طەوافا ئيفازێ.
٦- كرنا سەعيێ بۆ حەجێ.
٧- زڤرين بۆ مينايێ و مان ل وێرى سێ رۆژ و سێ شەڤان.

٤ أيام التشريق

١-هاڤێتنا (٦٣) بەركان بۆ هەرسێ جەمەراتا ل رۆژێن تەشريقێ.

٢-دوماهيك كار (طواف الوداع).

١ یـــوم الـتـــروية

رۆژا ئـــێـــکێ بـۆ ئەنجام دانـا حەجـێ

رۆژا تەرویێ : رۆژا ٨ هەیڤا زولحیجـێ یە کۆ ئەڤە رۆژا ئێکێ یـــە بـۆ ئەنجام دانا حەجێ و حەجاج دێ بەرەف تەرویێ ڤە چن و سوننەتە زیکا بچن

کارێـــن رۆژا تەرویێ هەیڤا - ٨ - زولـحیجـــێ

■ کـــرنا ئیحرامان ■ دانـــا تەلبیان ■ زیکا چوون بۆ مینایێ ■ کرنا نڤێژا و نڤستن ل مینایێ ■ دەرکەتن ژ مینایێ

کرنا ئیحرامان : مروڤـێ (التمتع)ـێ بکەت ژ بەری گرێدانا ئیحرامان سوننەتە خۆ بشۆت و بێهن خـــۆشیێ ل خـــۆ بکەت و خۆ پاقژ بکەت، و پـــاشی دێ ئیحرامێـن خۆ گرێدەت ل وی جـهێ ئاکنجی چ ئوتێل بـــیت یان شقە بیت و دەمـێ گرێدانا ئیحرامان دێ بێژیت : (لَبَيـكَ اللّٰهُمَّ حَـجاً) .

مروڤێـن (ئیفراد و قیرانێ) بکەت ئەوانا ل دەسپێکێ ئنیەتا خۆیێ ئینای بۆ کرنا حەجێ ئەگەر دبن ئیحرامان دابن دێ دەست ب کرنا حەجێ کەن و نابیت بێهن خۆشیێ ل خۆ بکەن و نابیت مییـن خۆ بتراشن ئێکسەر دێ ب ئەنجامدانا حەجێ ڕابـن .

بۆ ژنکا کەتی د خوینانا بێ نڤێژییادا (حەیضێ) دێ هەمی کارا ل گەل حەجیان کەت بەس نڤێژا و طەوافێ ناکەت .

کارێن رۆژا تەرویێ ٨ زولحیجێ

دانا تەلبیان : مرۆڤێ ب کرنا حەجێ رابیت دێ دەست ب دانا تەلبیان کەت هەرژ رۆژا (تەرویێ) هەتا هاڤێتنا حەفت بەرکا ل رۆژا جەژنێ . و دانا تەلبیان بڤی شێوەیە :

((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لا شَرِيكَ لَكَ)) . و دروستە مرۆڤ تەکبیران ژی بدەت.

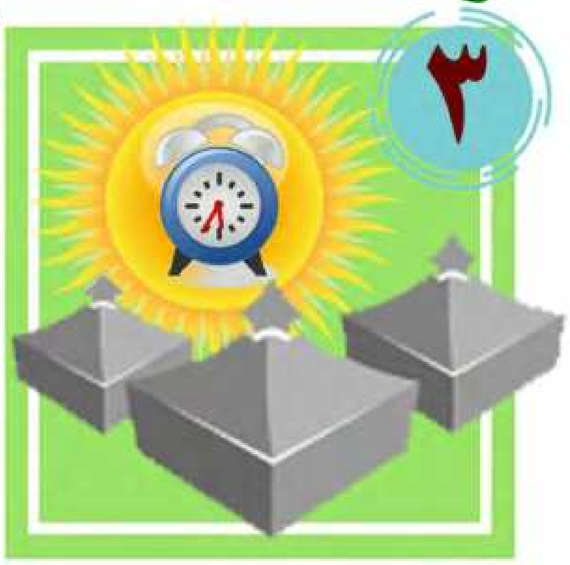

زیکا چوون بەرەڤ (مینایێ) : یاسوننەتە مرۆڤ زیکا بچیت مینایێ و هەروەکی پێغەمبەری ﷺ ئەڤ چەندە کری ، و یێ زیکا نەگەهیت دروستە نیڤرویان ئێڤاری بچیت و یێ نە گەهیت ڤێ رۆژێ کۆ ئەڤ رۆژە ژێ بچیت چ گوننەهـ و کەفارەت ل سەر نینە .

کرنا نڤێژان و نڤستن : ل مینایێ دێ دەست بکرنا نڤێژێت خۆ کەی هەر ئێك د دەمێ وێدا بەلێ ئەو نڤێژیت چار رکاعەت دێ کەیە دوو رکاعەت کا چەوا پێغەمبەری ﷺ ئەڤ چەندە کری و ڤێ شەڤێ هەمیێ دێ ل مینایێ نڤی ، دێ نڤێژا خۆیا سپێدێ ژی ل وێری کەی و پاشی دێ دەرکەڤی بو عەرەفێ .

دەمێ رۆژ (طاڤ) دەردکەڤت : دبیتە رۆژا ٩ هەیڤا زولحیجێ کو رۆژا عەرەفێ یە دڤێ رۆژێدا دێ ژ مینایێ بەرەڤ (چیایێ عەرەفێ) ڤە چێ (جبل الرحمة).

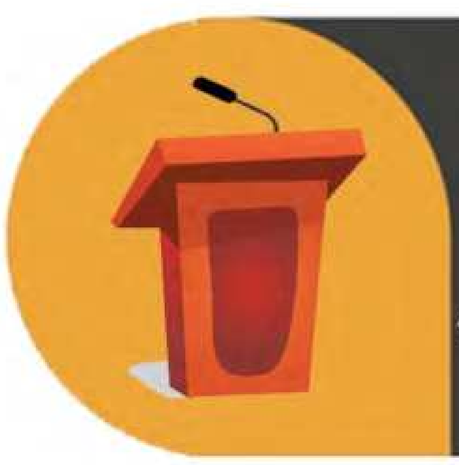

دەمێ رۆژا خوتبێ بکەڤیتە ئێك ژ رۆژێن حەجێ دا وەك مینایێ و عەرەفێ و موزدەلیفێ خوتبە ل سەر حەجاجی نینە .

٢ یـــوم عـــــــرفة

رۆژا دووێ بـۆ ئەنـــجام دانـا حەجـێ

● رۆژا عەرەفـێ : رۆژا(٩) هەیڤا زولـــحیجـێ یە کۆ ئەڤە رۆژا دووێ یە بۆ ئەنجام دانـا حەجـێ .و عەرەفە روکنێ حەجێ یە هەچییێ بهێلت حـــــەجا وێ دێ بەتال بیت .یا ســـــوننەت حەجاج ڤـــێ رۆژێ ب رۆژی نە بـــن .

کارێـن رۆژا عەرەفـێ - ٩ - هەیـڤـا زولـحیجـێ

■ هاتن ژ مینایی بۆ عەرەفێ

■ بۆ مزگەفتا نەمیرە

■ مانا ل چیایێ عەرەفی

■ بەرەڤ مـــوزدەلیفـێ

هاتن ژ مینایێ بۆ عەرەفـێ : ئەگەر رۆژ (**طاڤ**) دەرکـــەت دێ ژ مینایێ یان چ جهـێ هەبیت دێ **چییە چیایێ عەرەفـێ** د گەل دانا تەلبیان و تەکبیران و درێکێدا دێ گەهییە (**مزگەفتا نەمیرە**) .

مزگەفتا نەمیرە : سوننەتە ژ بـەری نیڤرو تۆ بـــمینی یە ل ڤێ مزگەفتێ و پاشی درێکێ دا یان ل ڤێ مزگەفتێ نـــڤێژا نیڤرو و ئێڤاری بکەی (قصر وجمع) یا چێتر بجەماعەت بیت ئـــەگەر تە نە شییا بجەماعەت بکەی دێ بتنێ کەی ب بانگەکێ و دوو قامەتا و چ سوننەتا نە ل پێش نە ل پاش ناکەێ .و سوننەتە ئیمام خوتبێ بخۆینت ل ڤـێ مزگەفتێ یان ل (عورنە) ،هەچییێ نەگەهتە ڤێ مزگەفتێ چ گوننەهـ ل سەر نینە .

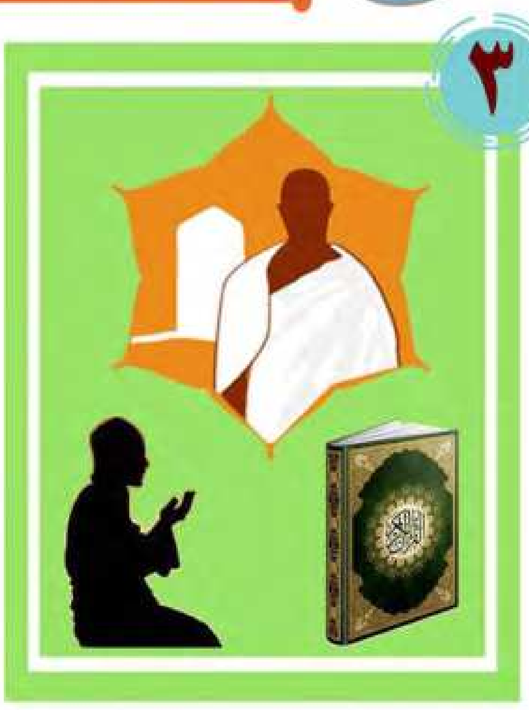

٣

چوون بەرەڤ چیایێ عەرەفـێ و مانا ل وێـــرێ :

ئەگەرتە نڤێژێن خۆکرن کۆدبیتە وەختـــێ زەوالا رۆژێ دەمـێ نیڤرو پشتی کرنا نڤێژان ئێکسەردێ چیـــیە چیایێ عەرەفێ ،و دەمـێ دگەهیە چیایێ عەرەفـێ خـــۆ پشت راست بکە کا تۆد سنورێن عەرەفـــێ دایێ یان نە .

تێبینی : یێ پشتی نیڤرو ل عەرەفـێ بیت دڤێت بمنیت حەتا رۆژ بچیت خارێ ،ئەگەر ژ بەری رۆژ بچیت خار ژ عەرەفێ دەرکەفیت حەجا وی دروستە بلی دڤێت پەزەکێ بدەت.

دەمـــێ عەرەفـێ : دەسپێ دکەت ژ وەختـــێ نیڤرو حەتا دەرکەتنا سپێدێ ژ شەڤا جەژنـــێ ، یـــێ پشتی نیڤرو نەگەهیت عەرەفـێ حەتـــا مەغرەب ئەو دێ چەندەکـــێ ژ شەڤـــێ ل وێری بیت دا حەجا وی دروست بیـــــت .

ل ڤـــێ رۆژێ گەلەك دوعا بکە و زکری و داخازا لێبورینێ ژ خودێ بکە چونکی دوعایێن رۆژا عەرەفـــێ قەبویلن و ل دەمـێ مرۆڤ دوعا بکەتن بەرێ خۆ بدەتـــە قیبلـێ نە بەرێ خـــۆ بدەت چیای و باشترین گـــــــۆتن ئـــەڤەیە ل ڤـێ رۆژێ وەکی پێغەمبەری ﷺ نیشا مـــە دای : ((لا إِلَهَ إِلاّ اللهُ وَحْـــدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ المُلْكُ ؛ وَلَهُ الحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)) .

دروستە مانا ل عەرەفـێ مرۆڤ بـــێ دەستنڤێژ بیت یان ژنك د حەیزێدا بیت.

٤

بەرەف موزدەلیفـێ : دەمێ ل عەرەفـێ رۆژ (طاڤ) چـــوو خـاردێ قەستا موزدەلیفـێ کەی ب دلـێ خۆ و بـێ زیـــــان دگـەل دانا تەلبیان وتەکبیران و کۆئەڤە کارێ دوماهیـێ یە بۆ رۆژا عەرەفـێ.

ئێڤارا (٩)
زولـحیجێ

دەمێ رۆژل عەرەفـێ بچیت خاردێ بەرەڤ موزدەلیفێ چـی .

موزدەلیفە : واجبەکە ژ واجبیێن حەجـێ دڤێت مرۆڤل وێـــرێ بمینت حەتا نڤێژا سپێدێ و هەچییێ ڤی واجبی بهێلت دڤێت فیدیێ بدەت.

کـــاریـــن مـــوزدەلیفـــێ

١- دەمـی بگەهییە موزدەلیفێ : دێ خۆپشت راست کەی کا تۆدسنورێن وێدایی یان نە و پاشی دێ نڤێژا خۆیا مەغرب و عەیشا کەی ب بانگەکێ و دوو قامەتان، مەغرب ٣ رکاعەت و عەیشا ٢ رکاعەت(قـصر و جـمع) . و تۆچ سوننەتا دگەل ناکەی ، پاشی دێ بۆ خۆنـڤـــی هەتـــــا نڤێژا سپێدێ .

٢- دەمـی دبت نڤێژا سپێدێ : دێ نڤێژا خـــۆکەی و پشتی نڤێـژێ سوننەتـــە تۆبچییە (المشعر الحرام) کۆگرکەکێ بـــچیکە دبێـژنێ (قەزەح) دێ ل وێری گەلەك زکری و دوعـــا کەی و دێ بەرێ خـۆدییە قیبلـێ هەتا دونیا رۆناهی بیت و ئەگەر نەچییە (المشعر الحرام)ژی هەر دروســـتە .

٣- ژ بەری دەرکەڤتنا رۆژێ ژ موزدەلیفـێ دێ بەرەڤ (مینایـێ) ڤـە چێ ب دلـێ خۆو بـێ زیان و درێـکێ دا تۆل چ جهان ناسەکنی و تۆخۆناگـری حەتا رۆژ دەرکەفیت ول دەمێ تۆبگەهیە (بطن مُحَسِّر)دێ پچەکێ لەزکێ موخالفە دگەل موشرکان چونکی موشرك رادوەستان و نە د چوون هەتا رۆژ دەرکـــەتبا.

و دروستە ل موزدەلیفـێ یان د رێکا مینایێ دا تـــۆبۆخۆ (٧) بەرکان راکەی بۆهاڤێتنا (رمي جمرات العقبة) ل رۆژا چەژنێ .

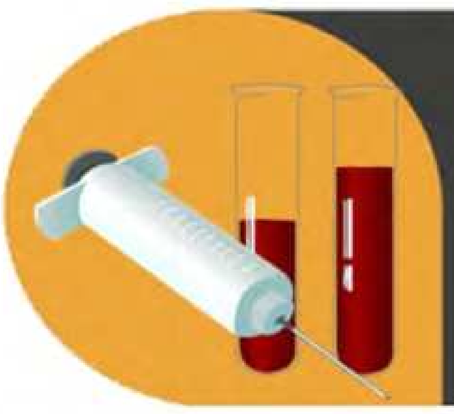

بۆ مرۆڤێ نەساخ و لاواز و دانـعەمری دروستە پـــشتـی سەعت ١٢ـی شەڤێ ژ موزدەلیفی دەرکەڤن بۆ مینایێ .

ڕۆژا جەژنێ

٣ یـــوم عید الـــنحر

ڕۆژا سیێ بۆئەنجام دانا حەجـێ -جەژن

ڕۆژا جەژنـێ : ڕۆژا (١٠)هەیڤا زولحیجـێ یە کۆ ئەڤە ڕۆژا سیێ یـە بۆئەنجام دانـا حەجێ ، حەجاج ژ موزدەلیفێ دێ بەرەف مینایێ ڤە چن بۆ هاڤتنا (٧) بەرکان.

حوکمـێ هاڤێتنا ڤان بەرکان ژ واجبێ حەجـێ یە نابت ب ئێـتە هـــێـــلان، هەچییێ ڤی واجبی بهێلت دڤێت پەزەکێ بدەت چونکو ئەوی واجبەك هێلات .

کارێن ڕۆژا جەژنێ - ١٠ - زولحیجێ پشتی دەرکەتنا ڕۆژێ

■ هاڤیتنا (٧) بەرکان ■ سەرژێکرنا حەیوانی ■ برینا پرچێ ■ طەوافا ئیفازێ ■ سەعی کرن

ل ڕۆژا جەژنێ (يوم النحر) :دەمێ حەجاج ب ئێنە مینایێ دێ حەفت بەرکان دگەل خۆئینن بۆ هاڤێتنا بەرکان ل جەمەراتا مەزن دبێژنێ :(رمي جمرات العقبة -الكبرى). هاڤێتنا ڤان بەران پشتی دەرکەتنا ڕۆژێ دەست پێ دکەت. دەمێ هاڤێتنا بەرکان یا باشە مینا بکەفتیە ئالێ تە یێ ڕاستی و کەعبە بکەڤیتە ئالێ تە یێ چەپێ .

- ✓ سوننەتە قەبارا بەرکان ژ لبا نوکێ پچەکێ مەزنتر بت .
- ✓ دگەل هاڤێتنا هەر بەرەکێ دێ بێژی : (الله اكبر) .
- ⊘ ناچیبت تۆ هەمی بەرکان پێکڤە پاڤێژی .
- ✓ دڤێت ئەڤ بەرە ئێك ئێك بیت و دڤێت بچنە دجهێ حەوزێ دا .

یێ نە شێت ڤان بەران باڤێت دروستە ئێك پێش وی ڤە باڤێت .

رۆژا (١٠) زولـحیجێ

پشتی تۆ ژهاڤێتنا (٧) بەرکان ب دوماهیك دئێی ڤان کارا بکـــــە :

١- ل جهـێ هاڤێتنا بەرکان نەراوەستە . ٢- دانا تەلبیان بدوماهیك بینە .

تێبینی : دەمـێ تە (٧) بەرێن خۆهاڤێتن دێ کـــــەڤییە تەحلیلا ئێـکـێ دا (التحلل الاول -أصغر) ئانکو ئەوتشتێن ژ بەری نوکە بۆتە نەدروست دبن ئیحرامان دا هەمـی بۆتە هاتن دروست کرنێ بتنێ چونا نڤینا ژنـێ نەبیت ، و دروستە تۆئیحرامێن خۆبێخـێ و بـــجـــلکـێ خۆیـی ئاسیی‌ڤە بی ، بەلـێ مـرۆڤ دبن ئیحرامان دا بیت چێترە حەتا طـــــەوافا ئیفازی و سەعیێ بکـــــەت.

کارێ دووێ ل رۆژا جەژنـــێ دانا پەزی :مـرۆڤـێ حـــــــەجا وی (تمتع و قیران) بیت دێ (هەدییەکـێ)دەتن کو دانا پەزەکێ یە بەلـێ مرۆڤـێ حەجا وی (الإفراد) بیت چ (هەدییا) نـــــادەت . هەکەر دانا پەزی بدەست مرۆڤی نەکەت بـــدەت (مرۆڤ دێ ١٠ رۆژیان گریتن ٣ رۆژی ل حەجێ و ٧ رۆژی ل مالـێ) . وگرتنا رۆژیا یا باشە ژ بەری رۆژا عەرەفـێ بیت ، ئەگەر نەشیا بتنێ بۆوی روخسەتە رۆژێن تەشریقێ بگریت.

و پەزپێش ئێك کەسی ڤەیە وحێشتر و چێل پێش حەفت کـــەسا ڤەیە. حەفت کەس دشێن خۆبکەنە ئێك حێشترەکـێ بـــــدەن . دەمـێ دانا پەزی : ژ رۆژا جەژنـــێ دەست پـێ دکەت و هەرســـــێ رۆژێن تەشریقێ ئانکویـێ نەشێت رۆژا جەژنـــێ بدەت دروســـتە رۆژێن تەشریقێ بدەت. و دڤێت ئەڤ پەزە دویر بیت ژ کێماسیان.

و ئەگەر تۆ نەشێ پەزێ خۆ بدەی دروستە تۆ کەسەکێ بکەیە وەکیل کۆ پێش تـــە ڤە بدەت ، بەس دڤێت ل (مەککەهێ بدەت یان مینایی) چونکی ئەڤە جهێن دانا پەزی نە .

سوننەتە تۆ گوشتێ پەزی بخۆی و ژێ راکەی و دەمـێ تۆ پەزێ خۆ بـدەی ڤـــــێ دوعایـێ بکە :((بِسمِ اللهِ وَاللهُ أكْبرُ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي)) رواه مسلم

کارێ سیـێ ل روژا جه‌ژنێ قوساندنا پرچێ یه :

ده‌مـێ حه‌جاج ژ دانا په‌زی خلاس دبت دێ پـــرچا خۆ قـــوسینت یان دێ تراشیت . **و ئه‌ڤ قوساندنه واجبه‌کێ حه‌جێ یه هه‌چییێ بهێلت دڤێت په‌زه‌کێ بده‌ت**. و یێ روژا ئێکێ نه گه‌هیت ب قـــوسینیت د شێت روژه‌ك دی بقـوسینیت . سوننه‌ته ژ ره‌خـێ راستێ ده‌ست پـێ بکه‌ت .

بۆزه‌لاما : دێ سه‌رێ خۆ **تراشن** یان دێ **کورت که‌ن**، به‌س **تراشین** (**حـــویت کرن**) باشتـــره و چێتـره.

بۆژنکا : تراشین نینه به س **کورت کرنه** هـــه‌ما دێ ته‌مـــه‌تی (**نینوکا تبـــــلا خـــۆ**) ، ژهـــه‌ر ره‌خه‌کـــــــ

كارێ پێنجێ ل روژا جەژنێ سەعی كرن :

السعي :ئەوە چوون وهاتن دناڤبەرا **صەفایێ** و **مەروایێ** دا **حەفت جاران**، ژ صەفایێدەست پێ دكەت و ل مـەروایێ دوماهیك دئێت و دروستە سەعی بێتە كرن بێ دەستنڤێژ .

مروڤێ حەجا وی (**الـــتمـــتـــع**) بیت ئەو دێ ســـەعیێ كـەتن، بەلـێ مروڤێ حەجا وی(**قیران و ئیفراد**)بیت ئەو سەعـیێ ناكەت چونكی وان ل دەسپێكێ سەعی دگەل **طەوافا** قـــودومێ كـــری ، بەلـــێ ئەگـەروی سەعـــی ل دەست پێ كێ نە كر بیت (واجبە ل سەروی ئەو ژی بكەن) ،

دەمێ حەجاج ژ **طەوافا** ئیفازێ خلاس دبن دێ چن سەعـیێ كەن كۆ ئەڤە دوماهیك كارێ روژا جەژنێ یە ، بەرێ خۆبدە لاپەرێ (١٩-٢٠) كا دێ چەوا ســـەعیێ كەی .

یێ ڤێ سەعـــیێ **بـــهێلـت** حەجا وی نە دروستە **چونكی ئەڤە روكنێ حەجێ یە.**

یا باشە د روژا جەژنێ دا : مروڤ ڤان كارا لدویڤ ئێك بكەت و رێكخستی : دەسپێكێ **هاڤێتنا بەركان** ، پاشی **دانا پەزی**، پاشی **قوساندنا پرجێ**، و پـاشی **طەوافا ئیفازێ**، و **پاشی سەعی كرن**. و دروستە ئەڤ هەر چار كارە نە لدویڤ ئێك ب ئێنە كرن ، بۆ نمونە : دانا پەزی ژبەری هاڤێتنا بەران یان طەوافا ئیفازێ ژ بەری قوساندنا پرچێ

ژنكا كەتی **د عادێ دا حەیزێ یان نیفاسـێ** دێ ل روژا جەژنـێ بـــەرێت خۆ هـــاڤێژیت و دێ پەزێ خۆ ژی دەت و دێ سەعیـــێ ژی كەت بەس **طەوافا ئیفازی** ناكەت دێ خۆگرن هەتا پاقژبت (چ دەم بیت) دێ شنویكا **طەوافا ئیفازێ** كەت .

* ئەگەر ژنكەك كەتە دعادێ دا و نەشێت طەوافا ئیفازێ بكەت و دێ چت نەشێت خو بگرت ژ بەر سەفەرێ و قـــــافیلا حەجیا ئەو دێ چ كەت ئەرێ دێ ڤـێ طەوافـێ تەرك كەت یان دڤێت بكەت؟

بەرسڤ : ئەڤ ژنكا بڤی رەنگی بت نەشێت ڤەگەرت ڤە ژبەر سەفەرێ ئەڤە دێ پتەكی دت بەر عەورەتێ خو دێ طەوافێ كەت بو پێدڤی چونكی ئەڤە نەشێت خو بگرت و جهـێ وێ دویرە ژ بەر سەفەرێ (الضرورات تبيح المحظورات).

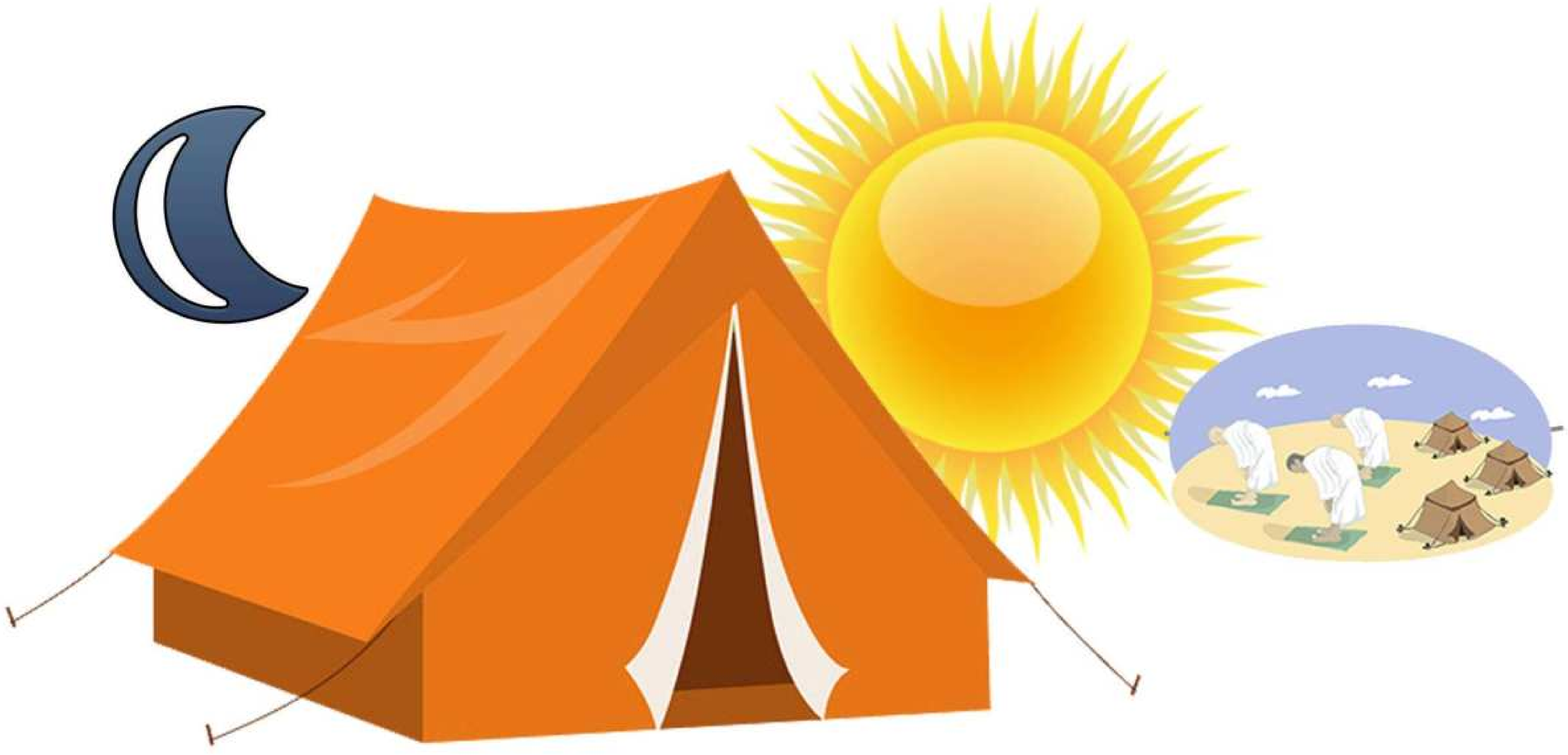

ول دەمێ تۆژکارێن رۆژا جەژنێ خلاس بووی هەر ژ رۆژا جەژنێ دێ قەستا مینایێ کەی دێ (سـێ شەڤوسێ رۆژا) ل وێـرێ نڤێ بۆهاڤێتنا (٦٣) بەرکان بۆجەمەراتان ، هەررۆژ (٢١) بـەرکان.

خێرا هاڤێتنا بەرکان

پێغەمبەر ﷺ دبێژت : ((وَأَمَّا رَمْيُكَ الجِمَارَ فَلَكَ بِكُلِّ حَصَاةٍ رَمَيْتَهَا تَكْفِيرُ كَبِيرَةٍ مِنَ المُوبِقَـاتِ)) صحيح الترغيب و الترهيب

(هندیکە هاڤێتنا بەرکێت تـەیە بۆ (جەمەراتان) بـــۆتە هەیە دگەل هـەر هاڤێتنا بەرکەکێ گوننەهەك مەزن ژێ بچیت ئەڤگوننەهێت موبیقات کـــۆ مرۆڤی دبنە هیلاکێ) .ئەگەر مرۆڤ هزرا خۆبکەت دڤێ حەدیسێدا خێـــرا وێ گەلەك مەزنە ،حەجاج (٧٠) بەرکان دهاڤێژنە جەمەراتان ئەگـــەرتـە (٧٠) گوننەهێـن مەزن کربن دێ خودێ بۆتە ژی بەت ب حەزکرنا خۆ .

٤ رۆژا دووێ ژ جەژنێ

رۆژا چارێ بۆ ئەنجام دانا حەجێ

رۆژا (١١)
زولحیجێ

رۆژا دووێ ژ جەژنێ : رۆژا ئێکێ یە ژ رۆژێن تەشریقێ حەجاج ڤێ رۆژێ ییل مینایێ نڤستین و **نڤستنا ل مینایێ هەرسێ رۆژا واجبەکە ژ واجبێن حەجێ هەچییێ بهێلت دڤێت پەزەکێ بدەت** و دروستە مرۆڤ رۆژا چارێ جەژنێ نەمینت و دەرکەفت ژ بەری رۆژ بچیت خار . ل ڤان هەرسێ رۆژێن مینایێ دێ نڤێژێت خۆیێت (**٤ رکاعەت کەتە ٢ رکاعەت**) و هەر ئێك ددەمێ وێ دا و یاسوننەت مرۆڤ بچیت (**المسجد خیف**) ل مینایێ نڤێژێن خۆیێن ڤان هەر سێ رۆژان بکەت چونکی حەفتێ پێغەمبەران علیهم السلام نڤێژییل ڤێ مزگەفتێ کرین . و دروستە شەڤێن مینایێ تۆقەستا (المسجد الحرام) بکەی و پاشی بزڤری .

کارێن رۆژا -١١- هەیڤا زولحیجێ

حەجاجا بتنێ ئێك کارێ هەی ئەو ژی هاڤێتنا (٢١) بەرکانە بۆ هەرسێ جەمەراتان :

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا بچویك)

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا ناڤنجی)

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا مەزن)

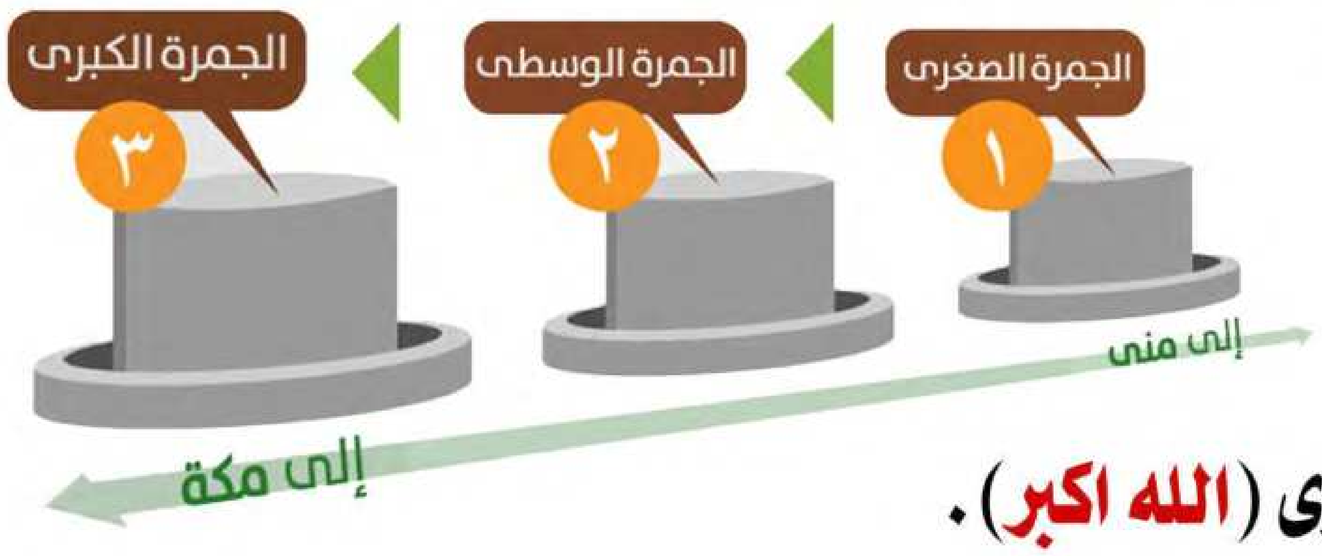

و دگەل هاڤێتنا هەر بەرکەکی دێ بێژی (**الله اکبر**) .

و وەختێ سوننەت بۆ هاڤێتنا ڤان بەرکان پشتی نیڤرو وە حەتا مەغرەب .

و سوننەتە پشتی جەمەراتا بچویك و یا ناڤنچی تۆ پیچەکێ بچی و بەرێ خۆ بدەیە قیبلێ و **دوعا بکەی** جەمەراتا مەزن تۆنا سەکنی و تۆ دوعا ناکەێ هەما دێ چی .

٥ رۆژا سیێ ژ جەژنـــــێ

رۆژا پێنجێ بـــۆئـــــەنـــجام دانـا حەجـێ

رۆژا سیێ ژ جەژنـێ : رۆژا دووێ یە ژ رۆژێن تەشریقێ ل ڤـێ رۆژێ ژی دێ حەجاج (٢١) بەرکان هاڤـــێـژنە هەر سێ جەمەراتان.

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا بـچویك)

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا ناڤنجی)

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا مـــەزن)

و دگەل هاڤێتنا هەر بەرکەکێ دێ بێژی (**الله اكبر**).

و وەختێ سوننەت بۆ هاڤێتنا ڤان بەرکان پشتی نیڤرو وە حەتا مەغـــــرەب.

٦ رۆژا چارێ ژ جەژنـــــێ

رۆژا شەشـێ بـــۆئـــــەنـــجام دانـا حەجـێ

رۆژا چارێ یە ژ جەژنـێ : رۆژا سێ یە ژ رۆژێن تەشریقێ ل ڤـێ رۆژێ ژی دێ حەجاج (٢١) بەرکان هاڤێـژنە هەر ســـــێ جەمەراتان.

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا بـچویك)

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا ناڤنجی)

(٧ بەرك بۆ جەمەراتا مـــەزن)

و دگەل هاڤێتنا هەر بەرکەکێ دێ بێژی (**الله اكبر**).

و وەختێ سوننەت بۆ هاڤێتنا ڤان بەرکان پشتی نیڤرو وە حەتا مەغـــــرەب.

دەمێ تە بەرکێن خۆ هاڤێتن ژ بەری رۆژ بچیت خار ژ مینایێ دەرکەڤە و ئەگەر تە شیان هەبن سوننەتە تۆ بچییە جهەکێ دبێژنێ (المُحَصَّب) درێکا مەککەهێدایە

ل ڤـێ رۆژێ تە هەمی کارێن خۆ یێت کرین بتنێ دوماهیك کار تە یێ مای :(**طـــواف الوداع**)

٧ طـــــواف الـــــــوداع

کارێ دوماهیکێ:(طەوافا خاترخاستنێ)

طەواف الوداع : طەوافا خاتر خاستنێ : ئەڤ طەوافە واجبەکە ژ واجبێن حەجێ هەچییێ بهێلت حەجا وی دروستە بەلێ دڤێت پـــەزەکێ سەرژێ بکەت ل مەککەهێ بـــــدەتە فەقیرا ،

ئەڤ طـــەوافە نینە ل سەرژنکێن کەتی دحەیزێ دا[1] یان نیفاسێدا[2] .

کرنا ڤێ طەوافێ دوماهیك کارێ حەجا جـــانە .

چەوانیا وێ : دێ (٧) جارا ل دوور کەعبێ زڤری ب جلکێن خۆیێن ئاسایێ ڤە و تۆناچی سەعیێ دناڤبەینا صـــەفایێ و مـــەروایـــێدا ناکەی .

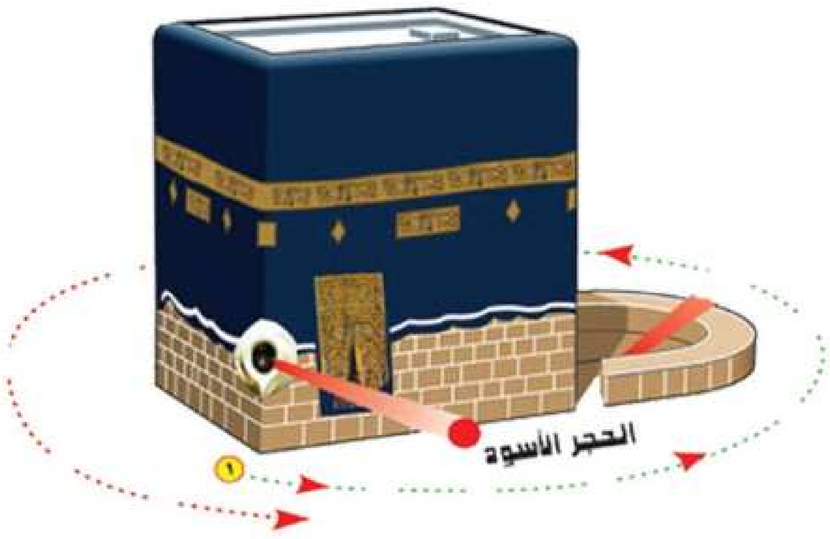

تێبینی :طەوافا خاتر خاستنێ بۆ مرۆڤێ (بتنێ عومرە کری بێ حەج) ئەگەر ڤێ طەوافێ نەکەت چ تشت ل سەر نینە و عومرا وی دروستە .

دەمێ تۆژ مزگەفتێ دەر دکەڤی :

١-دێ پێ چەپێ هاڤێی ، ٢-دێ ڤێ دوعایێ بـــێژێ :

((بِسْمِ اللّٰهِ وَالصَّـلاةُ وَالسَّلامُ عَلى رَسولِ اللّٰه ، اللهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِـــنْ فَـــــضْلِكَ)).

ئەڤ دوعایە نەبەس بۆ جارا دوماهیکێ یە بەلکی بۆهـەر دەمەکێ یە دەمێ تۆژمزگەفتێ دەر دکەڤی

[1] **حەیز** : ئەوە دەمێ ژن دخوینا بێ نڤێژییادا یا هەیڤانە ، [2] **نـــیفاس** : ئەوە دەمێ ژن د چلکان دا خوینا بچویکبوونێ.

دوو تشت حەجا مرۆڤی بەطال دکەن

١ هێلانا ئەرکانەك حەجێ - ستوینەکێ - ئەوژی چارئەرکانن :

١ ئنیەت ئینان کۆکرنا ئیحرامانە

٢ راوەستان ل عەرەفێ

٣ طەوافا (ئیفازێ)

٤ سەعی کرن دناڤبەینا صفا و مەروایێ

٢ چوونا نقیینا ژنێ :

چوونا نقینا ژنێ ئەگەر دبن ئیحرامان دا بت کۆژبەری هاڤێتنا بەرکان بت ل رۆژا جەژنێ (رمي جمرات العقبة) حەجا وی بەتالە دڤێت بەدەنەکێ بدەت چێلەکێ یان حێشترەکێ یان حەفت پەزا و دگەل تەوبە کرنێ و قەزا کرنێ ،

و چوونا نقینا ژنێ ئەگەر پشتی هاڤێتنا :(رمي جمرات العقبة) . بیت حەجا وی نە بەتالە بەلێ دڤێت کەفارەتێ بدەت : دانا پەزەکێ یان گرتنا سێ رۆژیان یان دانا خارنێ بۆ شەش فەقیران.

و ئەگەر حەجاجی درۆژا جەژنێدا : (سەرێ خۆ تراشی و تەوافا ئیفازێ کر و سەعی کر هەمی تشت دێ بۆ دروست بن خۆ چوونا نقینێ ژی بیت) .

بۆزانین :(رمي جمرات العقبة) ئەوە دەمێ حەجاج ل رۆژا چەژنێ ٧ بەرکان دهاڤێن ،ڤێجا هەکەر چونا نقینێ ژ بەری هاڤێتنا ڤان بەرکان بیت حەج دێ بەتال بیت و ئەگەر پشتی ڤان بەرکان بیت حەج دروستە بەلێ دێ کەفارەتێ دەت .

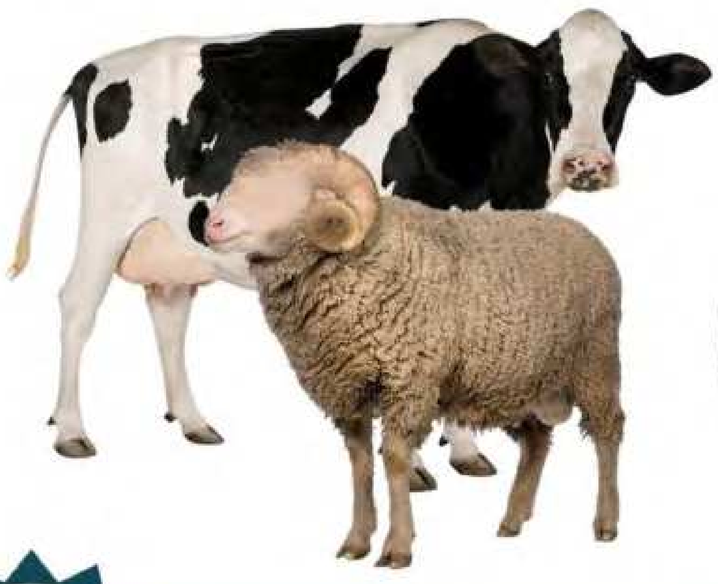

قوربانێت دئێنــه دان ل دەمێ حەجێ و عومرێ

مەبەست ژ قوربانییان ئەوە : ئەو گیانەوەرێن دئێنە سەر ژێــکرن ل حەجــــــێ و عومرێ ژ (پەزی و چێلا و حێشترا) مەبەست شوکر و نێزیك بینە بۆ خودێ تەعالا ، یان چارەکرنە بۆکێمکرنا (واجبەکێ یان خەلەتیەکێ یان نەخوشیەکێ) .

جــــورێن قوربــانیـــیان ئەوێن دئێنە دان : حەفتـــن

١ قوربانیێ (الهدي)ئەڤە بۆوی کەسیە یێ حەجا وی (تمتع و قیران)بیت.

٢ قوربانیێ (هدي الجبران) ئەڤە دئێتە دان ژبەر نە کرنا واجـــــبەکێ.

٣ قوربانیێ (فدية المحظورات) ئەڤە دئێتە دان ژبەرکۆ نەخۆشییـــەك یێ دسەرێ ویدا پەیدا بی یان کارەك قەدەغە یــێ کری دبن ئیحرامان دا .

٤ قوربانیێ جزادانێ (هدي الجزاء)ئەڤە دئێتە پێش وێ نێچیــرێڤە یا وی کری یان ئێکە وەکی وێ بدەت یان کا بهایــێ وێ چەندە پێشڤە بدەت .

٥ قوربانیێ (هدي الإحصار)ئەڤە دئێتە دان ژ بەرکۆ حەجا خۆ بــدروستی نەکرییە ژ ئەگەرێ نەبینا رێکێ یان هەرکارەکێ د بیتە ئاستەنگ بۆکرنــا وێ.

٦ قوربانیێ چوونا نڤینێ (هدي الوطء) ئەڤە دئێتە دان ژبەرکۆدبـــــن ئیحرامان دا یــێ چویە نیڤینا ژنا خـــۆ .

٧ قوربانیێ خێری(هدي التطوع) :ئەڤە دئێتە دان هەروەختەکێ تە بڤیت.

٨ قوربانیێ نەزرێ (هدي النذر) ئەڤە دئێتە دان یێ ل سەر خۆ فەرزکــری.

١ قوربانیێ (الهدي) ئەڤە بۆوی کەسی یە یێ حەجا وی (تمتع و قیران) بیت.

حوکمێ ڤی قوربانی : واجبە ل سەر حەجاجی بدەت ، ئەگەر پێ چێ نە بـــــت بدەت پێدڤییە ل سەر وی دەھ رۆژیان بگریت سێ یا ل حەجێ و حەفتا لدەمێ دزڤریت مالا خۆ هەروەکی خودێ تەعالا دبێژت : (فَمَـن تَمَتَّعَ بِالْـــعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَـــشَرَةٌ كَامِلَةٌ ذَٰلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَـــرَامِ) سورة البقرة ١٩٦

* و ئەو کەسێ ئاکنجیێ مەککەھێ بیت ئەڤ قوربانیە ل سەر نینە.

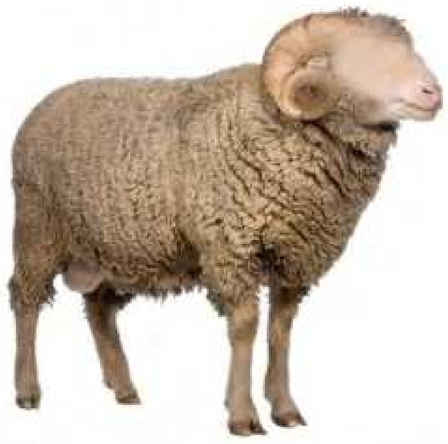

مەرجیـــن دانا ڤـــــی قوربانـــــی :

- دڤێت ژ (بهيمة الانعام)بیت : ئەوژی ئەڤە نە (حێشتر و چیل و پـــەزو بزن).
- دڤێت ژییێ وان گەھشتبیت : ئەگەر حێشتر بیت دڤێت (٥)پـــــێنج ساڵ بیت ، و چـــــێل (٢)دوو سال بیت ،و پەز (٦)شەش ھەیڤ بیت و بزن (١)سالەك بیت .
- دڤێت ئەڤ قوربانێ تۆ سەر ژێ بکەی یێ دویر بیت ژ کێماسیێن دبنە قەدەغە بۆ دانا قوربانی : ئەوژی چار کێماسینە : ئەوا چاڤێن وێ عەوریان ئەوا چاڤێ وێ مەســح و کورە ،و ئەوا نەساخ،و ئەوا لەنگەر یا پێ شکەستی،و ئەوا وەستیایی و زەعیف و لاواز

* وەختی سەر ژێکرنا قوربانی : ل رۆژا جەژنـێ پشتی نڤێژا چەژنـــێ دەست پێ دکەت حەتا رۆژا سیێ ژ رۆژێن تەشریقێ،پێغەمبەر ﷺ دبێـــژت: (كُلُّ أَيَّامِ التَشْرِيقِ ذَبْحٌ)

* حوکمێ خارنا گوشتێ ڤی قوربانی : سوننەتە مرۆڤ ژێ بـــــــــخۆت و بۆ خۆراکەت و بـڤێت بکەتە دیاری ،و دێ دەتە فەقیرا ،خودێ تەعالا دبێژت : ((فَكُـــلُوا مِـنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ - ھوین ژ وان قوربانان بخۆن و ھندەکێ ژ وی قـــوربانی بدەنە وی فەقیرێ زێدە فەقیر)) الحج ٢٨.

جهێ بێتە سەر ژێکرن : ل مەککەھێ یە ،و دروستە حەفت مرۆڤ خۆ بکەنە ئێك چێلەکێ یان حیشترەکێ بکەنە قوربان و دروستە کەسەك ببیتە کەفیل قوربانی پێشتە ڤە بدەت ،

٢ قوربانیێ (فدية الواجبة یان هدي الجبران) ئەڤە دئێتە دان ژبەر نە کرنا واجبەکێ حەجێ هەرکەسەکێ واجبەك تەرك کر چ ژدل بیت یان ژبیر کر بیت دێ قوربانەکێ دەت دا حەجا وی دروست بیت ، چونکی ئبن عەبباس خودێ ژێ رازی بیت دبێژیت : (من نسي من نسكه شيئاً أو تركه فليرق دماً) .فقه الميسر (هەچییێ تشتەکێ ژ عیبادەتەکێ خۆ ژبیر بکەت یان بهێلت بلا خوینەکێ برێژت) خارنا ڤی قوربانی : مرۆڤ ژێ ناخۆت و دێ کەتە خێر ل سەر هەژارێت مەککەهێ.

---

٣ قوربانیێ (فدية المحظورات) ئەڤە دئێتە دان ژبەرکۆنەخۆشیەك یێ د سەرێ ویدا پەیدا بی دڤێت پرچا خۆ بتراشیت یان کارەك (قەدەغە) یێ کری دبن ئیحرامان دا . خودێ تەعالا دبێژت : (وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ) سورة البقرة ١٩٦

وفدیا ڤێ چەندا هەنێ سێ تشتن :

- گرتنا سێ رۆژییان .
- دانا خارنێ بۆشەش فەقیران ، بۆهەر فەقیرەکێ (نیڤ صاعە) دبنە دوو مستێت هەردوو دەستێن مرۆڤی.
- دانا قوربانەکێ .
- و دروستە ئێك ژ ڤان هەرسێیان بۆ خۆب هەلبژێری و بدەی ،ئەڤە بۆوی یە یێ ژدل بکەت بەلێ یێ نەزانیت یان ژبیر بکەت چ تشت ل سەر نینە و چ فیدیا نا دەت . و ئەو تشتێن دبن ئیحرامان دا (قەدەغە) گەلەکن بەرێخو بدە لاپەرێ (١٦) .

تێبینی : ئەگەر کەسەکێ خاستنا ژنێ کر دبن ئیحرامان دا چ فیدیە ل سەر نینە بەلێ ئەو خاستنە نەیا دروستە ، هەروەکی دپەرتوکا (فقه الميسر) دا هاتی .

٤ قوربانیێ (هدي الجزاء)ئەڤە دئێتە دان پێش وی کەسی ڤە یێ نێچیر کری دبن ئیحرامان دا . خودێ تەعالا دبێژت : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنتُمْ حُرُمٌ ۚ وَمَن قَتَلَهُ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ) سورة المائدة ٩٥

ئیمامێ طەبری دبێژت : ئەڤە بەحسا نێچیرا عەردی یە نە بەحسا یا دەریایی یە . هەرکەسێ نێچیرێ بکەت دبن ئیحرامان دا ل سەروی هەیە ئێك ژڤان کارا بکەت.

- دڤێت ئێکە وەکی وێ بدەت ژ (حیشتران و چیلان و پەزی) کۆ دبێژنێ : قوربانێ وەك هەڤو پشتی دوو (کەسێن داد پەروەر) حوکمی ل سەرددەن .
- یان کا بهایێ ڤێ نێچیرێ چەندە پێشڤە هند قویتی بکریت و بدەتە فەقیرا ، بۆ هەرفەقیرەکێ (نیڤ صاعە) ژ قەسپان یان جەهی یان برنجی کۆ دبنە دوو مستێت هەردوو دەستێت مرۆڤی ،ئەگەرگەنمی بدەت دبیت (مستەك) .
- یان رۆژییان پێشڤە بگریت ،ئانکو کا چەند خارن بۆ هەرفەقیرەکی دکەفیت دێ هند رۆژییان پێشڤە گریت .

حوکمێ خارنا گوشتێ ڤی قوربانی :مرۆڤ ژێ نا خۆت بتنێ بۆ فەقیرێت مەککەهێ نە ، یێ نێچیرێ بکەت ناچێ بیت ژێ بخۆت و ئەوێت دبن ئیحرامان دا ژێ ئەو ژی چێ نابت ژێ بخۆن بەلێ یێت نە دبن ئیحرامان دا دروستە ژێ بخۆن.

ودروستە ئەگەر مرۆڤ دبن ئیحرامان دا بت وان گیانەوەران بکوژیت ئەوێت دبێژنێ : (فواسق) وەك : (مشکی و ماری و دیبشکی و قرێ و سەیێ هار و بالندێ (الحدأة) یان وان گیانەوەرێن دبێژنێ : (السبع العادي)وەکی : (گورگی و شێری و پلنگی حێڤتیار تێ نەبیت)یان وان مێشەوەران بکوژیت ئەوێت نەخۆشیێ دگەهینن وەك (پێشیان و مێشان یان هەر مێشەوەرێن وەکی ڤان ئەزیەتێ دگەهینن)ئەڤە هەمی چنینە بێنە کوشتن و چ کەفارەت بۆ نینە .

٥ قوربانیێ (هدي الإحصار)ئەڤە دئێتە دان ژبەرکۆ حەجاجی حەجا خۆ بـدروستی نەکرییە ژ ئەگەرێ نەبینا رێکێ یان نە خۆشیەکـێ یان هەرکارەکێ د بیتە ئاستەنك بۆکرنا حەجـێ پشتی کرنا ئیحرامان . خودێ تەعالا دبێژیت :
(فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَـــدْيِ) سورة البقرة ١٩٦
گەلەك کەس دێ ئیحرامان گرێدەن بەلـێ پاشی نەساخی یان هەرئاستەنگـەك دی بیتە رێگر بۆکرنا حەجێ کۆ نەشێـن حەجا خۆبکەت و یێـت دبن ئیحـرامان دا ئەڤـێن هوسا دێ قوربانەکێ دەن و سـەرێ خۆ تـراشـن و دێ ژ بـــــن ئیحرامان دەرکەڤن و ئەگەر نەشیان قوربانی بدەن دێ دەهـ رۆژییان پێش ڤە گرن.
جهـێ دانا ڤـی قوربانـی : دێ ل وی جهـێ دەت ئەو جهێ مایە ئـــــــاسێ.
تێبینی : هەرکەسەکـێ بترسیت نەشێت عـومرا خۆیان حەجا خۆ بکەت ژ ئەگەرێ نەساخیێ یان هەرکارەکـێ دبت ئاستەنك بـــۆکرنا حەجێ و عومرێ ئەڤـێن هوسا دەمێ ئیحرامان بکەنە بەرخۆ و ئنیەتا خۆبینن ، دێ بێـــژن :
(اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي) ،دەمێ ڤێ گۆتنێ بێژن و پـــاشی نەشێن عومرێ و حەجێ بکەن هەما دێ ژبن ئیحرامان دەرکەڤن بـــێ کو فیدیـێ بدەن .

---

٦ قوربانیێ چوونا نڤینێ (هدي الوطء) ئەڤە دئێتە دان ژبەرکۆدبن ئیحرامان دا یـێ چوویە نیڤینا ژنا خـــۆ ، بەرێ خۆبدە لاپەرێ (٤١) دا بۆتە دیاربیت .

---

٧ قوربانیێ خێری(هدي التطوع) :ئەڤە دئێتە دان هەروەختەکێ تە بڤـــێت ئەڤێ هەنـــێ نە فەرزە،وەکی هەر خێرەکـێیە ،و دروستە مرۆڤ ژ گوشتێ ڤـێ بخۆت .

---

٨ قوربانیێ نەزرێ (هدي النذر) ئەڤە دئێتە دان کـــــــۆ دەمـێ حەجاج قوربانـــەکێ ل سەر خۆ فەرز بکەت، بۆ نمونە بێژیت فلان تشت چێ بیت قوربانـــەك ل سەر من ئەڤکەسە دڤێت ڤی قوربانی بجهـ بینت و خودان وەفا بیت خودێ دبـــێژت :
(وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ)سورة الحج ٢٩. و بـــلا مرۆڤ چ جارا نەزرێ ل سەر خـــۆ فەرز نەکەت ، چونکی تشتا خودێ حەزکری دێ بجهـ ئێـت ، نەزر چ ناکەت بۆ مرۆڤی .

هندەك خەلتییێن وان كەسا دەمێ دچنە حەجێ و عومرێ

- **خەلەتیا ئێكێ :** خەم ساریا هندەك كەسان د كرنا ئیحرامـــــاندا ژبەركۆ ییت فروكێ دان، دێ رابـــن ژ مـــیقاتـێ بورن هەما ل فروكەخانێ (مطاری) ئـــــیحرامـان كەنێ و ئەڤە خەلەتییە هەچییێ وە بكەت كۆ ژ میقاتێ ببوریت و ژنیكا ئیحرامان بكەتێ دێ

پـەزەك كەفیتە سەر : یا دروست ویا پێدڤـێ ل سەر وی ئەوە دەمێ ل فروكـێ دا ئیحرامان بكەتێ ژبەری بگەهیت جهێ میقاتێ ژبەر لەزاتیا فروكێ نـەكۆ ژ میقاتێ ببوریت ویێ ژ میقاتێ ببـــورت و ئیحرامان بكەتێ دێ پەزەك كەفت سەر و دێ كەتە خێر و چ تشتی ژێ نا خۆت یان دڤێت بزفریت جهێ ئیحرامـان.

- **خەلەتیا دووێ :** چـونا ژنكێ بتنێ بێ (مەحرەم) ئانـكو : بێ كۆ كەسەكێ لێزم د گەل بیت وەك (مام و برا و بـاب و زەلامێ وێ یان كورێ وێ ..) هەما رابیت بـــتنێ بچیت ، ئەڤە نە گوهدارییا پێغەمـبەری یە صلى الله عليه وسلم نابیت ژنك بتنێ بـچیت ئیللا دڤێت (مەحرەمەك) د گـەل بیت ، بلـێ ئەگەر ژنكـێ (محرەم) نەبیـت بلا د مالا خۆ ڤـــە روینیـت خـارێ نـە چیت، چ گوننەهبۆ نێنە بەلـێ ئەگەر هـــاتوو ئەڤ ژنكە بێ مەحرەم چوو دێ گوننەهكـــــار بیت،

- **خەلەتیا سیێ :** ژ نك دەمێ دگەهیتە میقاتێ دێ رابیت ئیحرامان هـێلیت و خۆ ناشۆت ،ژبەركۆیێ كەتی دعادێ دا -خوینا بێ نڤێژییا دا - ئەڤە خەلەتییـە دڤـێت خۆ بشۆت و ئنیەتا خۆ بینت حەتا پاقژ بیت پاشی دێ دەست پـێ كەت .

خەلەتیا چارێ : ژنك دەمێ هندەك جلكێت تەنك و زەرەق وەرەق دكەنە بەر خۆ حەتا لەشێ وێ تێدا دیار دكەت یان خۆ نازك دكەت ، ئەڤە خەلەتیە دڤێت جلكێ وێ فرەهبیت و شەرعی بیت دا چاڤێت خەلكێ ژ خۆ بشكێنت و نەبیت ئەگەرێ گوننەهێ بۆ غەیری خۆ .وگەلەك ژنك هزردكەن دڤێت جلكێن وانا هەمی ئێك رەنگ بت نەخێر چ رەنگێ شەرعی بیت دروستە .

خەلەتیا پێنجێ : چوونا ژنكێ بتنێ بۆ ناڤ كۆمێن زەلاماندا بێ ئەگەر و بێ پێك ئینانا ئەنجامدانا حەجێ ،

خەلەتیا شەشێ : دوعا كرن ژ كەعبا پیروز ،ئەم موسلمان پەرستنا كەعبێ ناكەین، بەلكو ئەم پەرستنا خودایێ كەعبی دكەین، وەكی خودێ دبێژت :((فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَـذَا الْبَيْتِ)).

چونكی ماچی كرن و تەواف كرن و ئیشارەت دان بۆ بەرێ رەش ئەڤە هەمی عیبادەتە بۆ خودێ نە عیبادەتە بۆ بەری، چونكو ئەم باش دزانین ئەڤ بەرێ هەنێ نە زیانێ دگەهینت و نە مفای دگەهینت ، عومەرێ كورێ خەتتابی خودێ ژێ رازی بیت دەمێ بەر ماچی كری گۆت : (ئەز دزانم تۆ بەرەكی نە مفای دكەهینی و نە زیانی بەلێ پا من یێ دیتی پێغەمبەری صلی الله علیه وسلم تۆیێ ماچی كری ئەژی دێ تە ماچی كەم) .

خەلەتیا حەفتێ : هندەك دەمێ تەوافێ دكەن دێ رابن ژ بەری جهێ دەست نیشان كری بۆ كرنا تەوافێ دێ دەست ب تەوافێ كەن ئەڤە وەكی وی كەسی یە یێ رۆژەكێ یان دوو رۆژا ب رۆژی بیت ژ بەری رەمەزانێ ،ئەڤە خەلەتیە ، كا شەریعەتی چ گۆتییە مە بلا ئەم وێ بكەین نە بێژن بلا زێدەتربیت ،مرۆڤ نە ژ شەریعەتی كێم بكەت و نە زێدە بكەت .

❌ **خەلەتیا هەشتێ** : نەگوهورینا ئیحرامان دەمێ پیس دبن ، یا دروستە بۆ مرۆڤی ئیحرامێن خۆبەدل بکەت یان بشۆت چ گوننەهـ تێدا نینە .

❌ **خەلەتیا نەهێ** : دەمێ زەلام ملێ خۆیێ راستێ نــە ڤەشێریت دەمێ نڤێژی دکەت یان دەمێ دپاصێ دا ، یادروســـت ئینانا دەرا ملــێ خۆیــی راستێ بـەس بۆ تەوافێ بتنێ یە و نە زێدەتر دەمێ ببیت دەمێ نڤێژێ دێ ملــێ خۆ ڤەشێریت ، یـــان دێ بینی ئەو کەسێ تەوافێ دکەت ل حەفت شەوتاندان دێ **رەملــێ** کەت ئانکو دێ پـچەکێ لەزکەت ئەڤە خەلەتیە بتنێ ئەگەر شییان هەبن دێ ل (ســـــــێ) شەوتـێن دەسپێکێ کــەت ، بەلــێ چار شەوتێن دی دێ ب ئاسایی تەوافێ کەت .

❌ **خەلەتیا دەهێ** : هندەك هزر دکەن کۆ دوعا دڤێت ب عەرەبی بیت نەخـــــیـر وەسا نینە چ زمان بیت دوعا دروستن و دێ ئێنە قەبویل کرن ب حەزکـرنا خودێ .

و **خەلەتیەك دی** حەجاج دێ هندەك پەرتوکا ئیـنن کۆ ئەڤ پەرتوکە دوعا یێل سەرن نەب زمانێ وینە و رامانا وان ژی نزانیت هەما دێ بێژت و نـــزانیت رامانا وێ چـــییە ئەڤە خەلەتیە ، دوعا بزمانـێ خۆبکە دا تـــــــۆبزانی تۆچ دبێژی ، چێ دبیت نسخا وێ پەرتوکـێ خەلەت بیت یان هنـــدەك بێ دوعایا ل خوبکەن و نزانن ، دوعایا بزمانـــێ خـــۆبکە یان هەر زمـــانەکـــێ تۆبزانـــێ .

❌ **خەلەتیا یازدێ** : تایبەت کرنا هندەك دوعایا بـــۆهەر شەوطـــەکێ ژ تەوافێ ، دوعا کرن د تەوافێ دا کیش دوعابیت دروستە چ دوعـــاییێت تایبەت نینن وەکی هندەك تایبەت دکـــــەن ل بن میزابێ و لدەمـێ دەستکرنا پاتـێ کەعبێ چ دوعاییێت تایبەت نینن ژ بلی ئەو دوعایـــا دناڤبەینا روکـــنێ یەمـــانی و بەرێ رەش دا ل دەمـــێ تەوافـــــــ

خەلەتیا دوازدێ : ماچـــی کرنا روکنێ یەمانی و مەقام ئیبراهـــیم ئەڤە خەلەتیە بەس دێ بەرێ رەش ماچی کی و دەستێ خۆل روکنێ یـــەمانـــی دی .

خەلەتیا سێزدێ :هندەك ژنك لدەمێ سەعیا دناڤ بەینا صەفایێ و مەروایێدا دکەن دێ کەنە غار دناڤ بەینا هەردوو ئالایێت کەسکدا ئەڤە خەلەتیە غاردان بتنێ بۆ زەلامانە ، یان ژنك ل دەمێ پرچا خۆ دقوسـینن ل بـــەر چاڤێت زەلامان، بلا بچن جهەکێ کۆنە ل پـــێش چاڤێت زەلامان بـــــن، چونکی پرجـــا وێ عەورەتـــە، یان هندەك ژنك ل دەمـــــێ دئیحرامانداا دێ رابـن نیقابێ و دەستگورکا کەنێ ئەڤ هەردوو کارە د ئیحرامانداا چێ نابن و نیقاب ئەوا دێمێ ژنێ دا دپوشت بتنێ چاڤ دیارن ،ئەڤـــە بتنێ بۆ ئیحرامـا چێ نابن بەلـێ وەکی دی دروستە ، بەلـــێ ئەگـــــەر ژنك خـــــێلیێ بکەتـــێ درستە خۆ دبن ئیحرامان ژی ڤە بیت .

خەلەتیا چاردێ : زەلام دەمـــــێ پـــرچا خۆ دقـوسینـــت کۆ رەخەکێ بتنێ، یا دروست هەمیێ د گەل ئێك ب قوسینت نـــە رەخەکێ بتنێ ، یان گەلـــــەك دەمێ سەرێ خۆ بقوسینن دێ رابـــن ریهێت خـۆ ژی ژێ ڤەکەن ئەڤە گوننەهـــــە ریھ بە ردان فەرمانا پێغەمبەری یە صلی الله علیه وسلم و تراشیناوێ حەرامە .

خەلەتیا پازدێ : دوعا کرنا بدەنگێ بلند ب جەماعی ئەڤە خەلەتە و دبیـــتە نەخۆشی بۆ موسلمانان کۆ دێ تەشویش بۆ وان چێ بیت بلا مـــرۆڤ بـــدەنگێ نـــزم دوعا بکەت دا نە بیت نەخۆشی بۆ خـــەلکێ، یێل حەجێ هەمـی گازی خودایێ خۆ دکەن و خودایێ مە دێ گوهـ ل دەنگێ مە بیت ئەگـەر چەنـد نزم ژی بیت ڤێجا بلا ئەم دوعایا بدەنگێ بلند نەکەین و ب جـــــەماعی دا تەشویشێ بۆ کەسێ چێ نەکەین ،هەروەکی د حەدیسادا هاتی : (إِنَّ الْمُصَلِّيَ يُنَاجِي رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَلْيَنْظُرْ مَا يُنَاجِيهِ ، وَلَا يَجْهَرْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ بِالْقُرْآنِ) .

❌ **خەلەتیا شازدێ** : گرتنا وێنا بۆ بیرهاتن ل دەمێ ئەنـــجامدانا حەجێ دا کۆ خەلك بزانن ئەڤە یێ چوییە حەجێ ئەڤە کارەکێ نە دروستە و نە هەژی مروڤێ حەجی‌یە ڤان کارا بکەت چونکی ئەڤە د کەڤیتە دبن دەرگەهێ رییائێ ڤە و دبیت ئیخلاص و ئنیەتا پاك نەمینت .

❌ **خەلەتیا هەڤدێ** : گەلەك حەجاج و عومرەچی هزردکەن دەمێ ئیحـــرامـــان بکەنێ چێ نابیت پێدڤییێت خۆ ب قەتینن و تشتا ناکرن و دان و ستانـدنێ ناکەن و نا ئاخڤن ئەڤە خەلەتیە مرۆڤێ قەستا حەجێ بکەت دێ دانوستاندنـــێ کەت و دێ ئاخـــــــڤیت ئـــــــەڤە چ نـــــــینـــە .

❌ **خەلەتیا هەژدێ** : نە دوپاتکرنا سنورێن پێدڤی وەك سنـورێن عەرەفێ و موزدەلیفێ و نە بەرێخودانا لەوحێت سنورێت عەرەفێ کا بدروستی تێدا یە یان نە ،یێ عەرەفێ بهێلت دێ حـــــەجا وی بەتال بیـت.

❌ **خەلەتیا نوزدێ** : هندەك حەجاج هزردکەن دڤێت ل عەرەفێ تۆل دەڤبـەرا بی و هەروەسا ل سەرچیایی بکەڤی ڤێجا دێ رابن نەفسا خۆ ئێشینن و خۆ ماندی کن ئەڤە خەلەتیە ، چونکی عەرەفە هەمی جهێ راوەستانێ یە نە ئیللا سەرێ وێ بیت.

❌ **خەلەتیا بیستێ** :هندەك کەس دێ چن سەرچیایێ عەرەفێ دوعا ژ وی دیواری دکەن و دەستێ خۆ لـێ ددن کا یا ژوان ڤە ئەڤە خێرە ، چ خێر دڤێ چەندێ دا نینە بتنێ بۆ نیشان یێت چێکرین ، هەکەر تـۆ بچی دەستـێ خۆ لـێ بدەی وەك عیبادەت ئەڤە گوننەهەك گەلەك مەزنە دڤێت تۆ هشیاربی .

❌ **خەلەتیا بیست و ئێکێ** : دەرکـــــەتنا گەلەك کـــــــەسا ژ عـــەرەفـــێ ژبەری تاڤبچیت خار ئەڤـــــــــــە خەلەتیەك مەزنە ، دەمـــێ ژبـــەری تاڤبچیت خار تۆ عەرەفێ بێهلی ئەڤە واجبەك تـــە بەرزە کـــر ، وهەکەر تۆ لـێ نەزفری دڤێت تۆ پەزەکێ بدەی و تەوبە بکەی بلـێ ئەگەر تە عەرەفە ب ئێك جار هێلات کر دێ حـەجاتە بەتال بیت.

❌ **خەلەتیا بیست و دووێ** : گەلەك كەس زیكا دەردكەڤن ژ موزدەلیفێ ژ بەری نیڤا شەڤێ كۆ جهێ خۆدهێلن و نا مینن لێ و هەچییێ نە مینت ل موزدەلیفی بێ عوزر كۆ (نە ساخ بیت یان نەشێت) دڤێت پەزەكێ بدەت د گەل تەوبێ و ئیستغفارا ، چونكی ئەڤی واجبەك هێلات.

❌ **خەلەتیا بیست و سیێ** : هاڤێتنا بەركان هندەك ژ بەری نیڤا شەڤێ دێ چن بەركان هاڤێژن ل شەڤا چەژنێ ئەڤە خەلەتییە یان هاڤێتنا بەركان د رۆژێن تەشریقیدا ژبەری زەوالێ ل دەمێ نیڤرو ئەڤە خەلەتیە بلا ل دەمێ وان بێتە كرن هەروەكی مە دیار كری .

❌ **خەلەتیا بیست و چارێ** : هیلانا دوعایا پشتی جەمرا بچویك وناڤنجی د رۆژێن تەشریقێ دا یا سوننەتە ئەم دوعا پشتی ڤانا بكەین و نەهێلت ، هندەك هەما دوعا ناكەن و د چن ئەڤە خەلەتیە .

❌ **خەلەتیا بیست و پێنچێ** : هندەك هزردكەن هندی بەرك مەزنتربیت چێترە نەخێر ئەڤە بەروڤاژی شەریعەتی یە و خەلەتیەكا ئاشكەرایە .

❌ **خەلەتیا بیست و شەشێ** : هندەك دەمێ بەركان دهاڤێن هزردكەن ئەڤە یێ شەیتانی درەجمینن یان هزردكەن شەیتان یێت د وێ حەوزێدا ژ بەر ڤێ چەندێ دێ هندەك نعالا و بەرێت مەزن هاڤێژنێ دێ بێژی یێ شەری دكەن ئەڤە خەلەتیە و هندی خەلەتینە دێ بیت جهێ وێ چەندێ خەلك ترانا ب موسلمانا بكەن.

❌ **خەلەتیا بیست و حەفتێ** : هندەك دەمێ حەفت بەركان دهاڤێن هەمیا پێكڤە دهاڤێن و لگەل دوعایێت تایبەت ئەڤە خەلەتییە دڤێت ئێك ئێك پاڤێت و ل گەل هەر هاڤیتنا بەرەكێ بێژت : (بسم الله الله اكبر) و دڤێت ئەڤ بەركە بكەڤنە د حەوزێدا .

- **خەلەتیا بیست و هەشتێ** : یان دێ بینی دەمێ هندەك كەس ژتـــەوافا خاتر خاستێ خلاس دبن پشتا خۆنا دن كەعبێ دێ ڕابن پشت پشتكی بـــرێڤە چن ئەڤە خەلەتیەك ئاشكەرایە و بیدعەكا نویە دەركەتی تۆ خلاس بووی چنیـنە تۆ پشتا خۆ بدیێ و بچییە باژێرێ خۆ .
- **خەلەتیا بیست و نەهـێ** : هندەك هزردكەن دەمێ ژ تەوافێ خلاس دبن دڤێت ئیللا نڤێژێ ل پشت مەقامێ ئبیراهیمی بكەن و نێزیكی وێ ئەڤە دێ بیتە جهێ خەپسێ و تێكدانا خەلكێ تۆدشێی ل پشت بكەی خۆ تۆ چەند ژێ دویر ژی بی .
- **خەلەتیا سیهێ** : دەمێ هندەك كەس بەرێخۆددنە جهێ مەقامێ ئیبراهیمی دێ ڕابن دوعا ژێ كەن و دەستێ خۆ لـێ دەن و ماچی كەن ئەڤە خەلەتیە نابیت مرۆڤ وە بكەت و دڤێت هشیار بیـت خودێ و پـێغەمبەرێ وی ﷺ ئەمری مە ب ڤـێ چەندێ نە كرییە .
- **خەلەتیا سیە و ئێكێ** : گەهاندنا نەخۆشیان بۆ خەلكێ ژ بەر مـــــاچی كرنا بەرێ رەش نابیت ئەم نەخۆشیێ بگەهینن خەلكێ ، چونكـــی مـــاچی كرن و دەست كرنا بەرێ رەش سوننەتە و نە فەرزە .
- **خەلەتیا سیە و دووێ** : هندەك زەلام یـــان هندەك ژنك دەمێ تەوافێ دكەن یان نڤێژێ دێ بینی دەستێ زەلامەكێ یان ژنكەكێ دێ لـێ كـــەڤیت ئەڤە دێ رابیت چیت دەستنڤێژا خۆگریت دێ بێژیت مانـێ دەستنڤێژا من كەت ، نەخێر دەست نڤێژ نا كەڤیت بلا نڤێژ و تەوافا خۆ بكەت دروستە .
- **خەلەتیا سیە و سێ** : وێنە كرنا خـەلەتیێن خەلكێ ئەڤە نا چێ بیت تـۆڤـی كاری بكەی و خەلەتیێن خەلكێ بەلاڤكەی دا هندەك بتە بكەنن یان ترانا بكەن چونكی ئەو حەجاجێ چووی حەجێ وەكی تە مرۆڤە دێ توشی خەلەتیان بـیت ڤێجا هشیاربە دڤێت تۆ خەلكی ستار بكەی ، و بزانە دوژمنین ئیســـلامـێ لـێ دگەرن بەس خەلەتیان ژ موسلمان بیننە دەر ڤێجـــا بڤێ فیدیـویا خۆ تۆدێ خزمەتـێ بۆ دوژمنێن ئیسلامێ كەی .

خەلەتیا سیە و چارێ : هندەك دەمێ ڤێ ئایەتێ دخوینن خەلەت تێ دگەهن : ((فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ لِمَنِ اتَّقَىٰ)) سورة البقرة ٢٠٣

خەلەتیا وان ئەوە (یومین) کا یاژ وان ڤە بەحسا رۆژا ئێکێ یا جەژنێ یە نە خێر ئەڤە (نە بەحسا جەژنێ یە) بەلکی بەحسا (رۆژا یازدێ یە و دوازدێ یە - رۆژێن تەشریقێنە) ، ڤێجا ژ بەر خەلەت هزرکرنا وان دێ رابن (مینایێ) بجهـ هێلن و دێ دوو رۆژا ژ خۆ کێم کەن .

نەخێر ڤێت تۆ (یازدێ و دوازدی ل مینایێ بی) هەکەر تۆ بلەزبی ژ مینایی دەرکەڤی چ گوننەهـ بۆ تە نینە تۆ دەرکەڤی ژ رۆژا دووێ ژ رۆژین تەشریقێ دبیت (رۆژا سیێ جەژنێ) ئەو ژی پشتی تۆ بەرکێن خۆ دهاڤێژی دێ شونیکا چی ، بەلێ بزانە ئەگەر تۆ مایێ ل (مینایێ) حەتا تاڤ بچیت خار هینگێ نا چێبت تۆ دەرکەڤی دێ مینیە ل وێرێ .

بلا مرۆڤ هەرسێ رۆژا ل مینایێ بیت حەتا خۆ خلاس بکەت پاشی بچیت .

- خێرا دەرکەڤتنا ژ مال بۆ حەجێ : هندی حێشترا تە پێنگاڤەکێ راکەت و ئێکێ دەینت دێ گوننەهەك تە پێ ژێ چیت یان دێ خێرەك بۆ تە ئێتە نڤێسین یان دێ پلەك تە پێ بلند بیت.
- خێرا دانا تەلبیان و تەکبیران : نینە تۆ تەلبیەکێ بدەی یان تەکبیرەکێ ئیللا مزگینی یە بۆ تە ب بەهەشتێ ، و بزانە دار و بەر و عەرد و مرۆڤ هەمی دێ بنە شاهد بۆ تە ل قیامەتێ .
- خێرا طەوافێ : د طەوافێ دا هندی تو پێنگاڤەکێ راکەی و دەینی دەهـ گوننەهـ ژێ دچن و دەهـ خێر بۆ تە دئێنە نڤێسین و دەهـ پلەیێن تە دئێنە بلند کرن . هەکەر تۆ حەفت جار ب زڤری لدور کەعبێ پاشی دوو رکاعەت سوننەت بکەی خێرا وێ هەروەکی تە عبدەك ئازاد کری ژ بنەمالا ئیسماعیلی، ● و ب طەوافا خاتر خاستنێ گوننەهێت بەرێ هەمی ژێ دچن .
- خێرا دەستکرنا بەرێ رەش و روکنێ یەمانی : هەر دوو گوننەهان ژێ دبن و دێ بەرێ رەش بیت شاهد بۆ تە ل رۆژا قیامەتێ .
- خێرا سەعیێ دناڤ بەینا صەفا و مەروایێ دا : هەروەکی تە حەفتێ عەبد ئازاد کرین .
- خێرا قوساندنا پرچێ : دلوڤانی بتە دئێتە برن و هندی مییەك تە ژێ ڤە بیت دێ خێرەك بۆ تە ئێتە نڤیسین ودێ گوننەهەك تە ژێ چیت و ئەڤ قوساندنە دێ بۆتە بیت روناهیی ل قیامەتێ .
- خێرا دانا هەدییێ -قوربانی : ئەڤە دێ بۆتە مینت ل نك خودێ ، ل قیامەتێ دێ خێرا وی بینی .
- خێرا مانا ل عەرەفێ : گوننەهێت تە هەمی دێ ژی چن خۆ ئەگەر هندی خیزی بن یان ئەگەر هندی چبکێت بارانێ بن یان ئەگەر هندی کەفا بەحرێ بن هەمێ دێ ژێ چن . و دێ پاقژ بی ژ هەمێ گوننەهان وەکی وێ رۆژێ هەروەکی تۆ شونیکا ژ دەیکا خۆ بووی.
- خێرا هاڤێتنا بەرکان : هەر بەرکەك گوننەهەك مەزن ژێ دبیت ئەو گوننەهێن موبیقات و هاڤێتنا ڤان بەرکان دێ بۆتە بیت رۆناهی ل رۆژا قیامەتێ .

■ هەچییێ دەرکەڤیت بۆ حەجێ و عومرێ و بمریت دێ خێرا حەجێ و عومرێ بۆ ئێتە نڤیسین هەتا رۆژا قیامەتێ .

ئـــاڤا زمـــزم

ئاڤا زمزم ئەو ئاڤەیە یا خودێ تەعالا دایە ئیسماعیلی و دەیکا وی ل مـــەککەها پیرۆزدەمێ ئیسماعیل برسی بووی و شیر نەبی بخۆت خودێ تەعالا جبریل فرێکر بیرا ئاڤا زمزم دا وان. ئاڤا زمزم ئەو ئاڤەیە یا خودێ تەعالا جبریل ڤـــرێ کری کۆ سینگێ پێغەمبەری ﷺ یـــێ پیرۆزپـــێ شیشتی . ئاڤا زمزم ژهەمی ئاڤا چـــێتر و پیرۆزترە ل سەر رویـــێ عەردی ،ئەڤ ئاڤە شیفایە بۆ نەخۆشیان هـەروەسا خارنە بۆ مروڤـــێن برسی.

پێغەمبەر ﷺ دبێژیت : (خَيْرُ مَاءٍ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ مَاءُ زَمْـــــزَمَ، فِيهِ طَعَامٌ مِنَ الطُّعْمِ، وَشِفَاءٌ مِنَ السُّقْمِ) «السلسلة الصحيحة»: (١٠٥٦).

(خێرترین ئاڤ لسەر رویێ عەردێ ئاڤا زەمزەمێ یە ،یێ تێدا هەی خارن و تێـــرکرن بۆیـــێ برسی و ساخلەمی و چارەسەری بۆ نەخۆشیان).

و ئەڤ ئاڤە تۆبۆچ ئینەتـــێ ڤە خۆی دێ خودێ تەعالا لدویڤ ئـــنیەتا تە دەت تە هەروەکی پێغەمبەر ﷺ دبێژت : (ماء زمـــــزم لما شرب له) صححه الألباني

مەبەست ژڤێ گۆتنا پێغەمبەری ﷺ ئاڤا زمزم بۆ وێ ئنیەتێ یە یا بۆ دئێتە ڤەخارن ئەوە بدەست ڤەئینانا بەرەکەتا ئاڤا زمزمێ یە ، لدویڤ ئنیەتا وی کەسی یـــێ ڤە دخۆت ، ئەگەر ڤەخۆت بۆ تێر کرنێ دێ خودێ وی تێر کەت و ئەگەر ڤە خـــۆت بۆ شیفایێ دێ خودێ شیفایێ دەتـــێ ، و ئەگەر ڤە خۆت ب ئنیەتا بێتە پاراستـــن دێ خودێ وی پارێزت ،

چوونا مەدینێ مزگەفتا پێغەمبەری ﷺ

١- دەسپێکێ بۆ مە نەدروستە ئەم سەفەرێ بکەین بۆ وان جهێن پیرۆزبئنیەتا کرنا پەرستنا خودێ ئیللا سێ جهێ تێ نەبن: ١- مزگەفتا حەرام (ل مەککەهێ)، ٢- مزگەفتا پێغەمبەری ﷺ (ل مەدینێ)، ٣- مزگەفتا ئەقصا (ل قودسێ)، وەکی پێغەمبەر ﷺ دبێژیت: (لاَ تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلاَثَةِ مَسَاجِدَ: المَسْجِدِ الحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الرَّسُولِ اللهِ ، وَمَسْجِدِ الأَقْصَى) رواه البخاري

رامانا ڤێ حەدیسێ ئەوە: سەفەرنائێتە کرن بۆ جهێن پیرۆز ژ ڤان هەرسێ مزگەفتان پێ ڤەتر، وئەڤ حەدیسە بلا بۆوان کەسا ببیت وانەیەك ئەوێت دچن سەفەرێ دکەن بۆ مەرقەدا و مەزارا یان قەبرێن مرۆڤێن باش،

٢- بزانە ئێك نڤێژ ل مزگەفتا پێغەمبەری ﷺ ب هزار نڤێژانە،

٣-دەمێ بچییە دمزگەفتێ ڤە: ١- دێ پێ خۆیێ راستێ هاڤی ٢- دێ ڤێ دوعایێ بێژی (أَعُوذُ باللهِ العَظيم وَبِوَجْهِهِ الكَرِيم وَسُلْطانِه القَديم مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيم بِسْمِ اللهِ وَالصَّلاةُ وَالسَّلامُ عَلى رَسولِ اللهِ ،اللَّهُمَّ افْتَحْ لي أَبْوابَ رَحْمَتِكَ).

٤- دەمێ تۆ دچییە دمزگەفتێ دا هەرە سلاڤی پێغەمبەرێ خۆشتڤی بکە و دەنگی خۆ بلند نەکە و بێژە: ((السَّلامُ عَلَيْكَ يا رَسُولَ اللهِ ورحمة اللهِ و بَرَكاتُهُ)).

یان بێژە :((السَّلامُ عَلَيْكَ يارسولَ اللهِ يا نبيَّ اللهِ يا خِيرَةَ اللهِ مِنْ خَلْقِهِ ،يا سَيِّدَ المُرْسَلينَ وإمامَ المُتَقينَ ، أَشْهَدُ أَنَّكَ بَلَّغْتَ الرِّسالَةَ، وأَدَّيْتَ الأَمانَةَ، وَنَصَحْتَ الأُمَّةَ، وَجَاهَدْتَ في اللهِ حَقَّ جِهَادِهِ)).

پاشی دێ سلاڤ کەی ئەبوو بەکر صەددیقی رضي الله عنه دێ بێژی:(السلام عَليكَ يا أبا بَكر ورحمة الله وبركاتُهُ رَضِيَ اللهُ عَنكَ وجَزاكَ عَنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ خَيراً)

پاشی دێ سلاڤ کەی عومەرێ کورێ خەتتابی رضي الله عنه دێ بێژی: (السلام عَليكَ يا عُمَر، وَرحمةُ اللهِ وبَركاتُهُ رَضِيَ اللهُ عَنكَ وجَزاكَ عَنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ خَيراً)

٥- دەمێ دچییە د مزگەفتێ دا نە روینە خار حەتا تۆ دوو رکاعەت سونـــنەت بکـەی.

٦- دناڤ بەینا میمبەرا پێغەمبەری ﷺ و قەبرێ وی مێرگەکە ژ مێرگـــێـن بەهەشتێ پێغەمبەر ﷺ دبێژیت : (مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ)صحيح البخاري

٧-دەمێ تۆ ژ مزگەفتێ دەر دکەڤی :١-دێ پێ چەپێ هاڤێی ،٢-دێ ڤێ دوعایێ بێژێ : ((بِسْمِ اللهِ وَالصَّـلاةُ وَالسَّلامُ عَلى رَسولِ الله ، اللهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِـــكَ)).

٨- مرۆڤ بچیت نڤێژێ ل مزگەفتا قوباء بکەتن چونکی خێرا وێ هەچکو مرۆڤی عومرەك کری ،پێغەمبەر ﷺ دبێژیت : (مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثمَّ أَتَى مَسْـــجِدَ قُبَاءَ فَصَلَّى فِيهِ صَلاَةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ). أخرجه النسائي وابن ماجه.

٩-ومرۆڤ بچت سەرەدانا گورستانا (بەقیعێ)بکـــەت ،ئەڤگـــورســتانە کۆصەحابی و هندەك ژنکێت پێغەمبەری ﷺ و تابعی یێن تـــێدا هاتین ڤەشارتن و پێغەمبەری ﷺ سەرەدانا ڤێ گورستانێ یێ کری و دەمێ دچوو ئەڤ دوعـایە دگۆت : (السَّـلامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤمِنينَ ، وأَتَاكُمْ ما تُوعَدُونَ ، غَداً مُؤَجَّلُـونَ ، وإِنَّا إِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لاحِقُونَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لأَهْلِ بَقِيعِ الغَرْقَدِ) رواهُ مسلم .

١٠-ومرۆڤ بچیت سەرەدانا شەهیدێن ئوحودێ بکەت ،چاڤ لـێ کرن بۆ پـێغەمبەری ﷺ .

* ویـــێ بچـیت مەدینـێ بلا بەس سەرەدانا ڤان هەر (شەش) جهان بکەتن و نە زێدەتر :

١- مزگەفتا پێغەمبەری ﷺ، ٢- قەبرێ پێغەمبەری ﷺ ، ٣-رەوزا بەهەشتێ دناڤ بەینا میمبەرێ و قەبریدا، ٤- مزگەفتا قوبائێ، ٥- گورستانا بەقیعێ، ٦- شەهیدێن ئوحودی) کۆئەڤ هەر شەش جهێن مەدینێ بەلگە یێن پێ هەین ،ڤێجا ل دمـێ تۆ سەرەدانا ڤان جها بکەی خۆ مژویل نەکە (لەز بکە هەرە مزگەفتا پێغەمبەری ﷺ نـــڤێژێ بکە ، چونـــکی ئێك نڤێژ ب هـــــزار نڤێژانە).

هشیارکرنەك

گەلەك کەسێن هەین ل دەمێ دچنە ڤان جهێن پیرۆزدێ رابن دوعا ژ قـــــــەبرێ پێغەمبەری ﷺ کەن یان خوتێهـەلدەن یان دێ هندەك بەرا ژڤان چیایان ئینن ئەڤ چەندە حەرامە نابیت ئەم بکەین چونکی خودێ ئەمرێ مـە بڤێ چەندێ نە کری یە ،

نڤێژا ل سەر مری (چار تەکبیراتن) و بـێ روکوعە و بێ سوجودە و سوننەتـــــە ئیمام راوەستیت ل راستا سەرێ زەلامی بۆکرنا نڤێژێ و ئیمام دێ ل نیڤێ راوەستیت بۆ ژنکێ :

تەکبیرا ئێکێ دێ سورەت فاتیحە خوینی :

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *الْحَمْدُ للَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ..... هەتا دوماهیکێ .

تەکبیرا دووێ دێ صەلەواتان دی :

(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّـــــدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّـــــدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ).

تەکبیرا سیێ : دێ ڤـێ دوعایێ بێژی :

(اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ ، وَنَقِّهِ مِنْ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّـــوْبَ الْأَبْيَضَ مِنْ الدَّنَسِ ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ ، وَقِهِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَعَذَابَ النَّارِ) رواه مسلم (٩٦٣) .

تەکبیرا چارێ : پچەکێ دێ مینی و دێ سلاڤێ ڤەدی.

ئـــەگەر مری ژنك بیت دێ بێژی : ((اللهم اغفر لها ...)) یارەبـــی تۆ گوننەهێن وێ ژێ ببەی. و ئەگەر دوو جەنازەبـن دێ بێژی :((اللهم اغفرلهمـا...)) یـــــارەبی تۆ گونەهێن هەردووا ژێ ببەی. و ئـــــــەگەر بۆ کومێ بیت ژ دووا زێدەتر بن دێ بیژی : ((اللهم اغفر لهم .....)) یارەببی تۆ گوننەهێن وانا ژێ ببەی.

ئەگەر مری بچویك بیت دێ ڤێ دوعایێ د تەکبیرا سیێ دا بۆکەی : (اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطاً وَذُخْراً لِوَالِدَيْهِ، وشَفِيعاً مُجَاباً، اللَّهُمَّ ثَـــقِّلْ بِهِ مَوَازِيْنَهُمَا، وأَعْظِمْ بِهِ أُجُـورَهُمَا، وأَلْحِقْهُ بِصَالِحِ سَـلَفِ الـمُؤْمِنِينَ، واجْـــعَلْهُ فِي كَفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ عليه الصلاة والسَّلام، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَـــذَابَ الجَحِيمِ).

چـــەند دوعـــــايەك

بسم الله الرحمن الرحيم * الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيـــمِ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُســـْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَـــــــلَيْهِمْ وَلا الضَّالِّينَ.

لا إِلَهَ إِلا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ * لا إِلَهَ إِلا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ * لا إِلَهَ إِلا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِـنَ الظَّالِمِينَ

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِـــيعُ الْعَلِيمُ *

رَبَّنَا آتِنَا فِـي الدُّنْيَا حَـــسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَســـنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّار

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْراً وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانْـــصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

رَبَّنَا لا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلا تَحْمِـــلْ عَلَيْنَا إِصْراً كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلا تُحَمِّلْنَا مَا لا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ*

رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّار *رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْـــــزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ .رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلاَّ تَغْـــفِرْ لِي وَتَرْحَـــمْنِي أَكُنْ مِـنَ الْخَاسِـــــرِينَ.

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ .

رَبَّنَا اغْـفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ .رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي * رَبِّ إِنِّي ظَلَمْـــتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي*رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْـــسِي فَاغْفِرْ لِي*رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْـــسِي فَاغْفِرْ لِي .

رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْـمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْـرِنَا رَشَداً*رَبِّ اشْـــرَحْ لِي صَدْرِي * وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي* يَفْـقَـهُـوا قَوْلِي.
وَاجْـعَلْ لِي وَزِيـراً مِنْ أَهْلِي.
رَبِّ لا تَذَرْنِي فَرْداً وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ رَبَّنَا لاَ تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَـدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ربَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْـرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَـافِرِينَ*
رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِـنَ الْخَاسِـرِينَ.
اللَّهُمَّ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْـفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِيـنَ* وَاكْتُـبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ*اللَّهُم يـا فَاطِـرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ.
رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا*إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَـقَـرًّا وَمُقَامًا *رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُـتَّقِينَ إِمَامًا.
رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِـقْنِي بِالصَّالِحِينَ* وَاجْـعَلْ لِي لِـسَانَ صِدْقٍ فِي الآخِرِينَ * وَاجْعَلْنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّـةِ النَّعِيمِ *
رَبِّ أَوْزِعْـنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْـمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِين *رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ*رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ*رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَـكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَـرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِـي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ*رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْـوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالإِيمَانِ وَلا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلاً لِّلَّذِينَ آمَنُوارَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ*رَبَّنَا لا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ اللَّهُمَّ اهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ * اللَّهُمَّ ثَبِّتْنِي بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ * اللَّهُمَ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا، وَكَرِّهْ إِلَيْنَا الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ، وَاجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِينَ.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّار ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ ، وَعَذَابِ الْقَبْر ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْر ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ ، وَالْكَسَلِ ، وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ، والْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْر ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ * اللهمَّ إِنِّي أعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ * اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي ، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي ، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْر ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ * اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى ، وَالتُّقَى ، وَالْعَفَافَ، وَالْغِنَى* اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا.

لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ *يَـــا مُقَلِّبَ القُلُوبِ ثَبِّت قَلْبِي عَلَى دِينِكَ .

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ، وَتَـرْكَ الْمُنْكَرَاتِ، وَحُـبَّ الْمَسَاكِينِ، اللَّهُمَّ مَتِّعْنَا بِأَسْمَاعِنَا، وَأَبْصَارِنَا، وَقُوَّاتِنَا مَا أَحْيَيْتَنَا، وَاجْـعَلْهُ الْوَارِثَ مِنَّا، وَاجْعَلْ ثَأْرَنَا عَلَى مَـــــنْ ظَلَمَنَا، وَانْصُرْنَا عَلَى مَـــــنْ عَادَانَا، وَلَا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا،وَلَا تَجْعَلِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّنَا، وَلَا مَبْلَغَ عِلْمِنَا، وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيْنَا مَنْ لَا يَرْحَمُنَا*اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيـــرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ. فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْـدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّـكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ* اللَّهُمَّ أَحْيِـنِي عَلَى سُنَّةِ نَبِيِّكَ صلى الله عليه وسلم وَتَوَفَّنِي عَلَى مِلَّتِهِ، وَأَعِذْنِي مِنْ مُضِـلاَّتِ الْفِـتَنِ.للَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ،كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْـرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَـارِكْ عَلَى مُحَـمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيـدٌ مَجِيدٌ.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ * وَسَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ل ڤان جهان دوعا ژ دەست خۆ نەكە

- دەمی تۆل سەفـــەرێ ، دەمێ تۆ قەستا حەجێ دكەی
- ل دەمێ دسوجـــــدێ دا، لدەمـــــێ طەوافـــێ دكەی.
- ل نك مولتـــــەزیمێ ، ل نك مەقام ئیبراهیم علیه الـــــــسلام.
- ل دەمێ ڤەخارنا ئاڤا زمزم ، ل صەفا و مەروایـێ ل رۆژا عـــەرەفـێ .
- ل نك مشعر الحرام، پشتی هاڤێتنا بەركان ل جەمەراتا بچیك و ناڤـنجی .

ژێدەرێن پەرتوکێ

١- قورئانا پیرۆز .

٢- تەفسیرا قورئانێ وەك مفا ژێ وەرگرتن و ئەحکامین ئایەتان :

(تفسیرا ناصر السعدي ، البغوي ، ابن كثير، القرطبي ، الطبري).

٣-كتاب فقة الميسر في ضوء الكتاب و السنة : لإعداد (نخبة من العلماء).

٤-صفة الحج و العمرة : لفضيلة الشيخ العلامة (محمد بن صالح العثيمين) رحمه الله.

٥-مناسك الحج و العمرة و احكام المسجد النبوي الشريف على ضوء الكتاب و السنة : لمعالي الشيخ العلامة (صالح بن فوزان الفوزان) حفظه الله .

عضو هيئة كبار العلماء و عضو اللجنة الدائمة للإفتاء .

٦-و چەندین پەرتوك و نامیلكە من مفا ژێ وەرگرتیە و خودێ خێرا وان ژێ بنڤیست و جهێ وان بكەتە بەهەشت مە هەمیا ل بەهەشتی كوم بكەت .

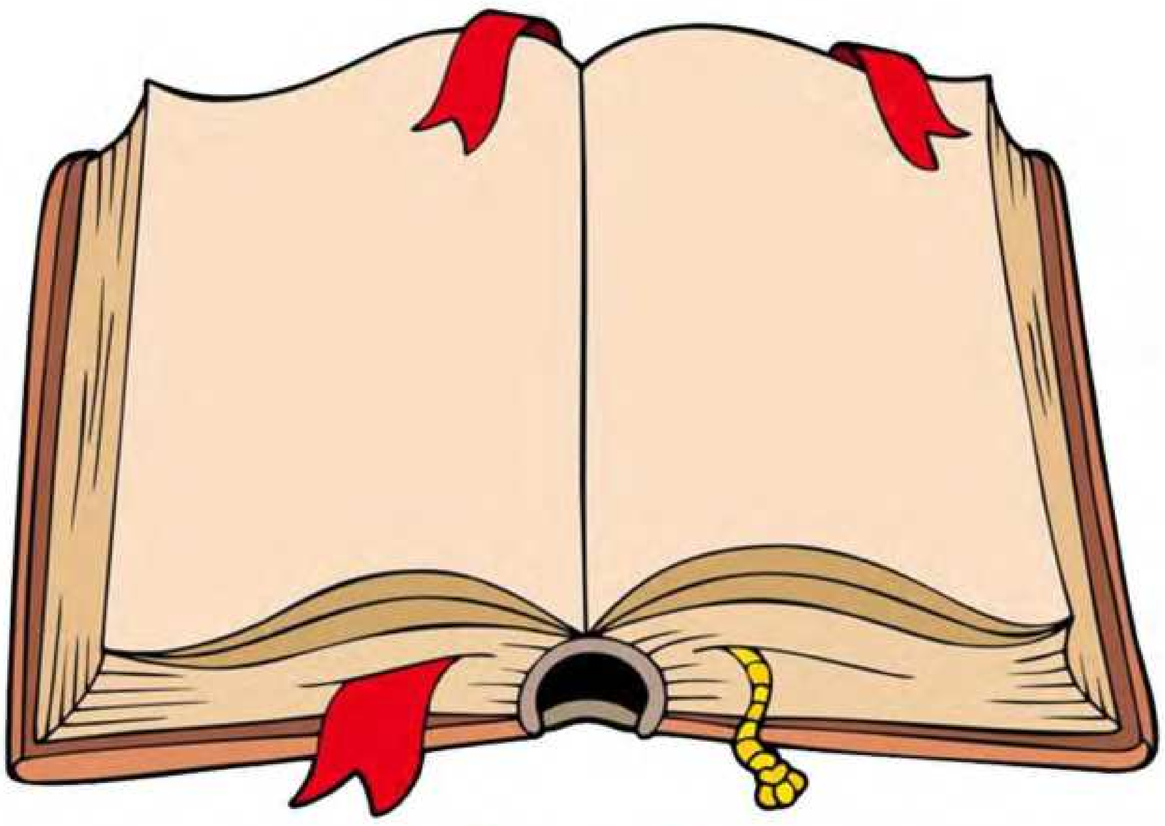

ناڤەروك

بابەت - لاپەر	بابەت - لاپەر
• خێرا حەجێ و عومـــــــرێ..... ٣	• رۆژا عەرەفـێ ٢٩
• أركان و واجـــباتێن حـــــەج و عومری ٥	• كارێن موزدەلیفێ ٣١
• پێكهاتێن حەج و عومرێ ٦	• رۆژا جەژنـێ - یوم النحر..... ٣٢
• حەج دئێتەكرن ب سێ رێكان... ٧	• رۆژا دوویێ ژ جەژنـی..... ٣٨
• دێ چەوا ئنیەتێ ئینی..... ٩	• رۆژا سیێ ژ جەژنـێ ٣٩
• كرنا عومرێ.....١٠	• رۆژا چارێ ژ چەژنـێ ٣٩
• جهێن میقاتان ١١	• تەوافا خاتر خاستنێ ٤٠
• سوننەتێن ژبەری ئیحرامان.....١٢	• بەتال كەرێن حەجێ ٤١
• دەمێ كرنا ئیحرامان.....١٣	• قوربانێت دئێنە دا ل ٤٢
• ئەو تشتێن حەرام دبن كـــرێدانا ئیحرامان ڤە ١٦	• هندەك خەلەتی ٤٧
•دەمێ بچییە د مەكەهێ ڤە..... ١٧	• خێرا تەوافێ و هاڤتینا..... ٥٥
• كرنا تەوافێ ١٨	• ئاڤا زمزم ٥٦
• دەمێ ژ تەوافێ خلاس دبی.....٢٢	• چوونا مەدینێ ٥٧
• چوون و هاتن دناڤ بەینا صەفـایێ و مەروایـێدا سەعی كرن ٢٣	• كرنا نڤێژا مری ٥٩
• كرنا حەجێ.....٢٦	• چەند دوعایەك ٦٠
• رۆژا تەروییێ ٢٧	• ژێدەرین پەرتوكێ ٦٤
	• ناڤەروك ٦٥
	• سوپاسی ٦٦

سوپاسي

دەسپێکێ ئەزسوپاسیا خودایێ خۆدکەم و پاشی ئـــەزسوپاســـــیا عەبدێن خودایێ خۆدکەم ، بـــێ گومان ل سەرچێکرنا ڤـێ پەرتوکی من هندەك هاریکار و پشتەڤان هەبوینە و برێکا ڤـــــــێ پەرتوکـێ ئەزسوپاسیەك تایبەت بۆوان فرێدکەم چونکو پێغەمبەرصـــلی الله علیه وسلم دبێژت : (هەچییێ سوپـــــاسیا خەلکێ نەکەت سوپاسیا خـــــــودێ ژی ناکـــــــــەت) .

ئەزسوپاسیا وان برایان دکەم ل سەرهاریکار و چاپ کرن و پێداچـــوونا وان بۆ ڤـــێ پەرتووکێ .

دوعا ژ خودێ دکەم موسلمان مفای بۆ خۆ ژێ ببینن دا ســـــەرفەرازبن بەرامبەر خودایێ خۆ .و دا کارێن حەج و عومرێ باش ئەنجام بدەن.

یارەبی دوعا ژ تە دکەم ئەزعەبدەکێ گوننەهکارم بـی چـــــــارەمە یاخودێ تۆ من بینە سەر رێکا راست ئەو رێکا تە کەرم ل گەل وان کرین .

دوعا دەمێ ژ حەجێ و عومرێ د زڤری بۆ مالێ

((اللّٰه اكبر اللّٰه اكبر اللّٰه اكبر لَا إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْـدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَـــهُ الـمُلْكُ ولَهُ الـحَـــمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيءٍ قَديـــــرٌ، آيبُونَ، تَائبُونَ، عَابدُونَ، سَاجِـــدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدقَ اللّٰه وَعْدَهُ، ونَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ)) متفق عليه